

Jonna Tuurala

”TÄNÄÄN OLI KIVA PÄIVÄ JA KAIKKI OLIVAT MUKAVIA!”

Nuorten kokemuksia syksyn 2018 työpajoista

Hoitotyön koulutusohjelma

2019

” TÄNÄÄN OLI KIVA PÄIVÄ JA KAIKKI OLIVAT MUKAVIA! ” NUORTEN KOKEMUKSIA SYKSYN 2018 TYÖPAJOISTA

Tuurala, Jonna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Maaliskuu 2019
Sivumäärä: 44
Liitteitä: 4

Asiasanat: TUKEE! -hanke, neuropsykiatriset häiriöt, seikkailutoiminta, pelillisuus, osallisuus.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää nuorten kokemuksia TUKEE! -hankkeen työpajoista. Tavoitteena oli tuottaa tietoa TUKEE! -hankkeelle nuorten kokemuksista. Opinnäytetyön tuloksia hanke voi hyödyntää arvioidessaan hankkeen onnistumista ja tavoitteisiin pääsyä.

Tutkimus oli luonteeltaan kvalitatiivinen. TUKEE! -hanke keräsi tutkimusaineiston syksyn 2018 aikana kolmesta työpajastaan. Hankkeen työpajojen aiheina olivat seikkailullisuus ja elämyksellisyys, neuropsykiatriset haasteet sekä pelillisuus. Hankkeen työpajoihin osallistui yhteensä 61 nuorta, joista 29 osallistui varsinaiseen palautteenantoon. Hankkeen kohderyhmänä oli 16-25- vuotiaat nuoret, joilla oli jokin kehityksellinen neuropsykiatrinen häiriö tai mielenterveydellisen tuen tarve. Tutkimusaineisto analysoitiin sisällönanalyysinä, joka on kvalitatiivisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä.

Tulosten mukaan nuoret kokivat tärkeäksi saada kokeilla vapaaehtoisesti uusia ja erilaisia menetelmiä, joita työpajoissa oli esillä. Seikkailullisessa ja elämyksellisessä työpajassa koettiin hyväksi ryhmän yhteishenki, joka osaltaan vaikutti nuorten uskallukseen kokeilla erilaisia seikkailullisia toimintoja. Neuropsykiatrisia haasteita käsittelevässä työpajassa nuoret kokivat aiheen olevan tärkeä ja pitivät hyvänä asiana sitä, että esitys oli osallistava ja vastavuoroinen. Vaikka esitys koettiin tärkeäksi, pitivät monet nuoret työpajan kestoja liian pitkänä ja turhautuivat työpajan pitkään keston. Nuoret myös kokivat, että pelillisyyden työpajassa tärkeää oli saada kokeilla pelillisiä menetelmiä ja kokivat pelit terapeutteina. Yhteenvetona TUKEE! -hankkeen työpajoista voidaan sanoa, että nuoret pitivät hyvänä asiana sitä, että saivat kokeilla uusia asioita ja menetelmiä, joista voisi olla tulevaisuudessa hyötyä nuorten hoito- ja ohjaustyössä.

Jatkotutkimuksena voisi selvittää nuorten kokemuksista, miten hankkeen työpajat vaikuttivat nuoren elämään myöhemmässä vaiheessa ja oliko jollakin työpajalla vaikutusta siihen, millaisia valintoja nuori teki elämässään. Olisi myös mielenkiintoista saada tietää, miten nuorten parissa työskentelevät kokivat työpajat. Jatkotutkimuksen voisi tehdä myös menetelmien jalkauttamisesta ja hyödyistä, joita menetelmien avulla saadaan.

” TODAY WAS A NICE DAY AND ALL THE PARTIPANTS WERE PLEASANT!” THE EXPIERENCES OF YOUTH FROM WORKSHOPS IN FALL 2018

Tuurala, Jonna

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Nursing

March 2019

Number of pages: 44

Appendices: 4

TUKEE!- project, neurophysical disorders, adventure, games, participation

The meaning of this thesis was to collect and analyse youth experiences in TUKEE! - project workshops. Furthermore, the objective was to produce data from those experiences. TUKEE! - project can utilize the data from this thesis when evaluating the goals and successfulness of the project.

The research´s nature was qualitative. TUKEE! -project gathered research data from three different workshop during the Fall 2018. The workshop themes were adventure, experiences, games and neurophysical challenges. Alltogether 61 young partisipated in the workshops and 29 of those partisipated in the feedback part of the workshop. The target group of the project was young people from 16 to 25 of age, who have a kind of neurophysical development disorder or a need of support in mental issues. The research data was analysed as content analysis which is the basic method in qualitative analysis.

According to the partisipants it was important to them, that they could voluntarily experience the new and variable methods, that were on display in the workshops. In the adventure and experience workshops the team spirit was the aspect that was seen for the good, which partly affected on many of the partisipants daring to try out different kinds of functions in the workshop. In the neurophysical workshop the partisipants experienced that the subject was important and they liked the presentations involving and mutual aspects. Even though the presentation was experienced as important, the partisipants felt that the duration of the presentation was too long and they felt frustrated because of it. The partisipants also experienced that in the game workshop the gaming methods were therapeutic. In conclusion a good experience according to the partisipants in the workshops was that they could try out new methods, which could be utilised in juvenile care and quidance work in the future.

A possible additional research could gather the juvenile experiences on how the workshops affected on their life´s later on and did some of the workshops have an affect on the choices they have made. Furthermore, it would be interesting to find out how employees working with juveniles experienced the workshops, Additional research could also be done on execution of the methods and the benefits received from using the methods.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TUKEE! -HANKE JA HANKKEEN TOTEUTTAMAT TYÖPAJAT.....	6
2.1	TUKEE! -hankkeen kohderyhmä	10
2.2	TUKEE! -hankkeen osallistavat työpajat.....	15
2.2.1	Seikkailullisuus ja elämyksellisyys nuorten palveluissa	15
2.2.2	Neuropsykiatriset ongelmat ohjaus- ja hoitotyössä.....	19
2.2.3	Pelillisyyden hyödyntäminen nuorten parissa tehtävässä työssä.....	21
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	24
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	24
4.1	Aineiston keruu.....	25
4.2	Aineiston käsittely ja analysointi	26
5	TULOKSET	27
5.1	Seikkailullisuus ja elämyksellisyys nuorten palveluissa.....	28
5.2	Neuropsykiatriset ongelmat ohjaus- ja hoitotyössä	29
5.3	Pelillisyyden hyödyntäminen nuorten parissa tehtävässä työssä.....	32
6	POHDINTA.....	34
6.1	Tulosten tarkastelu	34
6.2	Tutkimuksen luotettavuus	38
6.3	Tutkimuksen eettisyys	39
6.4	Oman osaamisen kehittyminen	40
	LÄHTEET.....	43
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Viime vuosikymmenien aikana neuropsykiatristen häiriöiden diagnoosit ovat lisääntyneet. ADHD on yleisin kehityksellinen neuropsykiatrinen häiriö. (Korkeila, Leppämäki, Niemelä & Virta 2011, 206; Terveyskirjaston www-sivut 2018.) Vuonna 2012 Suomessa arvioitiin olevan jopa 170 000 ADHD- aikuista (Virta & Salakari 2012, 16). ADHD- lasten ja nuorten riskiä sairastua masennukseen on tutkittu. Tutkimukset ovat osoittaneet, että ADHD-diagnosoidut lapset sairastuvat yleisemmin masennukseen kuin lapsi, jolla ei ole ADHD-diagnoosia. Tutkimusten mukaan ADHD-diagnoosin saaneista lapsista yhdeksän prosenttia täytti masennuksen kriteerit. ADHD-nuorille on yleisempää sairastua masennukseen kuin nuorilla, joilla ei ole ADHD-diagnoosia. (Käypähoidon www-sivut 2018.) Joka viides suomalaisnuori kärsii mielenterveyshäiriöstä (Mielenterveystalon www-sivut 2019).

Nuorten syrjäytyminen on ollut pitkään jo ongelmana Suomessa. Vuonna 2012 tehdyn tutkimuksen mukaan Suomessa syrjäytyneitä nuoria oli arvioltaan 14 000 ja 100 000 välillä (Terveys- ja hyvinvointilaitoksen www-sivut 2018). Me Säätiön tilastoista ilmenee, että syrjäytyneiden nuorten määrä vuonna 2018 on kasvanut yli kymmenellä tuhannella. Positiivisia muutoksia on kuitenkin tapahtunut, koska vuoteen 2015 verraten syrjäytyneiden nuorten määrä on kuitenkin lähtenyt laskuun. Tarkkaa lukumäärää on kuitenkin vaikea arvioida, koska syrjäytyminen- käsitteenä on vielä määrittelemätön. Yhtenä syrjäytymisen määritelmänä voidaan kuitenkin pitää vain peruskoulun varaan jääneenä nuorena, joka on jäänyt ilman toisen asteen opiskelu- tai työpaikkaa. (Kirkkala 2019; Mielenterveysseuran www-sivut 2018.)

Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Satakunnan ammattikorkeakoulun TUKEE! - hankkeen kanssa. Hankkeen kohderyhmänä on neuropsykiatriset sekä mielenterveydellistä tukea tarvitsevat nuoret sekä heidän kanssaan työskentelevät ammattilaiset. Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää nuorten kokemuksia TUKEE! - hankkeen työpajoista. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa TUKEE! - hankkeelle siitä, miten nuoret kokivat työpajat ja niiden toiminnallisuuden sekä mitä hankkeen tulisi huomioida jatkossa toiminnallisia työpajoja järjestäessä.

2 TUKEE! -HANKE JA HANKKEEN TOTEUTTAMAT TYÖPAJAT

TUKEE! -hanke on Satakunnan ammattikorkeakoulun kolmivuotinen hanke. Hanke on käynnistynyt 1.9.2017 ja hankkeen on tarkoitus päättyä maaliskuussa 2020. Hanketta rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto. (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2019.) Hankkeen kohderyhmäksi valikoitui 16-25-vuotiaat neuropsykiatrisen häiriön omaavat sekä mielenterveydellisen tuen tarpeessa olevat nuoret. Nuoret ovat ohjautuneet nuoret mukaan hankkeen työpajoihin muun muassa Vuorovaikutuskeskus Pienet Ihmeet, Satakunnan sairaanhoitopiirin sekä Kulttuuripaja Lumon kautta. Hankkeen tavoitteena on helpottaa nuorten arjessa pärjäämistä, parantaa nuorten työ- ja toimintakykyä ja vähentää nuorten psyykkistä pahoinvointia. Erityistavoitteena on kuulla nuorten omia mielipiteitä ja huomioida nuorten mielipiteet palvelujen suunnittelussa. Yhtenä tavoitteena on myös lisätä ammatillisryhmien tietoisuutta neuropsykiatrisista häiriöistä ja häiriön tuomista haasteista arkipäivän toiminnoissa. Hanke pyrkii myös ennaltaehkäisemään nuorten syrjäytymistä kaikilla syrjäytymisen osa-alueilla. (Hanketuloskortin www-sivut 2018.) Nuorten syrjäytyminen on ollut Suomessa ongelmana jo pitkään. Suomessa vuonna 2012 syrjäytyneitä, 15-29-vuotiaita nuoria oli 51 341. (Myrskylä 2012, 2.) Me Säätiön tilastojen mukaan vuonna 2018 Suomessa syrjäytyneitä nuoria oli 61 451 (Me säätiön www-sivut 2019).

Hanke- sana on synonyymi sanalle projekti (Projekti-instituutin www-sivut 2019). Ruuska (2001) määrittelee projektin joukoksi ihmisiä ja resursseja, joiden tehtävänä on suorittaa tiettyä tehtävää. Hankkeella on aina elinkaari. Elinkaarella tarkoitetaan sitä, että hankkeella on selvä aloitus -sekä päätepiste. Hankkeen elinkaari rakentuu perusvaiheista. Perusvaiheilla tarkoitetaan hankkeen tavoitteiden määrittämistä, jolloin määritetään hankkeen todellinen tarve. Määrittelyvaiheessa päätetään hankkeen kohderyhmä, jolle hanke on tarkoitettu. Hankkeen suunnitteluvaiheessa hahmotetaan erilaisia strategioita, joilla saadaan hanke toteutettua. Hankkeen toimeenpanovaihe on hankkeen näkyvää vaihetta. Hankkeen päättäminen perustuu siihen, millaiseksi hanke oli suunniteltu ja siihen, millaisiin tuloksiin hanke on onnistunut pääsemään. Päätösvaiheessa tehdään jälkikäteisarviointi, jossa arvioidaan kriittisesti hankkeen toteuttamista ja tulosten saavuttamista. Kaikkiin hankkeisiin

liittyy riskien mahdollisuus. Huonosti määritellyssä hankkeessa riskien todennäköisyys on suurempi kuin hankkeessa, joka on määritelty tarkasti. Hanketyöskentely vaatii aina ryhmältä yhteistyötä ja hyviä ryhmätyöskentelytaitoja. (Ruuska 2001, 9-10; Virtanen 2000, 73-77.)

Hankkeella on aina tavoite tai tavoitteita. Hankkeen tavoitteet voidaan ryhmitellä sisältötavoitteisiin, laatutavoitteisiin, toteutuksellisiin tavoitteisiin, taloudellisiin tavoitteisiin ja aikataulutavoitteisiin. Tavoitteiden tulee olla selkeitä, ymmärrettäviä ja niiden tulisi pysyä mahdollisimman muuttumattomina hankkeen ollessa käynnissä. Hankkeen alussa tavoite voi kuitenkin olla vain suuntaa antava, joka täsmentyy hankkeen edetessä. Kun hanke on saavuttanut tavoitteensa, hanke päättyy. (Kymäläinen, Lakkala, Carver & Kamppari 2016, 13-14; Ruuska 2001, 10, 35.)

TUKEE! -hankkeen yhtenä tavoitteena on saada nuorten omat mielipiteet julki ja sen myötä kehittää uusia toimintamalleja- ja tapoja, jotka edistäisivät nuorten osallistumista yhteiskunnalliseen toimintaan sekä ottamaan vastuuta arjen toiminnoista. Jotta nuorten mielipiteet huomioidaan, on palautetta saatava nuorilta itseltään. Palautteen perusteella pystytään arvioimaan hankkeen onnistumista, sekä arvioimaan myös mitkä toteutustavat tai menetelmät palvelevat parhaiten kohderyhmän tarpeita hankkeen aikana ja tulevaisuudessa. (Kahala sähköposti 28.11.2018.)

TUKEE! -hanke on määrittänyt neljä toimenpidettä, jotta hanke pääsee tavoitteisiinsa. Ensimmäisessä toimenpiteessä Satakunnan ammattikorkeakoulun asiantuntijat ovat tehneet alkukartoituksen, jonka tavoitteena oli kartoittaa hankealueella toimijat sekä mahdolliset uudet toimijat, jotka työskentelevät kohderyhmän parissa. Lisäksi on tehostettu yhteistyötä alueellisten kumppaneiden kanssa. Ensimmäisen toimenpiteen pohjalta luotiin yhteistyöfoorumi, joka loi uusia ja innovatiivisia toiminnallisia menetelmiä, joilla edistetään nuorten mielenterveyttä ja kehitetään palveluita. Hankkeen toisessa toimenpiteessä hyödynnetään pelillisyyttä, sosiaalista mediaa sekä simulaatiota. Uusien sisältöjen suunnittelussa on hyödynnetty näyttöön perustuvaa tietoa sekä kehitteillä olevia työtapoja, kuten ART (Aggression Replacement Training) ja Somebody-menetelmän kaltaisen työotteen soveltamista. ART-menetelmän tavoitteena on kehittää nuorten moraalista ajattelua, oppia parempaa itsehillintää ja

sosiaalisia taitoja, jotta nuori tulee paremmin toimeen jokapäiväisessä elämässä. Somebody-menetelmän lähtökohtana on ymmärtää omien tunteiden ja ajatusten yhteys kehoon ja sen toimintaan. TUKEE! -hankkeen työpajoissa kehollisia harjoituksia hyödynnetään tunnistamaan, miten keho toimii erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Pelillisuus sisällytetään hankkeen työpajoihin, joissa nuoret voivat ideoida uusia pelejä, joilla on mielenterveyttä tukevia vaikutuksia. Työpajoissa mahdollistetaan nuorten ja heidän kanssa toimijoiden tutustuminen uusiin menetelmiin, jotka lisäävät nuorten toimintakykyä. Hanke myös pyrkii tehostamaan toimijoiden rohkeutta, tietoa ja taitoa kohdata mielenterveydellisen tuen tarpeessa olevia nuoria. Toimenpide kolme pitää sisällään menetelmien jalkauttamisen nuorten omiin ympäristöihin yhteistyössä toimijoiden kanssa. Myös jalkauttamiseen käytetään Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijoita, jotka toteuttavat projektiluonteisesti opintojaan antaen henkilökohtaista tukea eli ”koutsavat” tuen tarpeessa olevia nuoria. Toimenpide neljässä arvioidaan menetelmien vaikuttavuutta suhteessa lähtötilanteeseen sekä nuorten osallisuuden että toimijoiden osaamisen vahvistumisen näkökulmasta. Arviointia suoritetaan itsearviointina sekä Satakunnan ammattikorkeakoulun asiantuntijoiden toimesta. (Kahala sähköposti 29.8.2018.)

Nuorten mielipiteiden huomioon ottaminen on tärkeä osa uusien palveluiden ja työskentelytapojen kehittämistyössä. TUKEE! -hankkeen keskeisempiin tavoitteisiin kuuluu nuorten osallisuuden lisääminen. (Kahala sähköposti 29.8.2018.) Osallisuudella tarkoitetaan esimerkiksi heikossa asemassa olevan yksilön mukaan ottamista toimintaan, jolla pyritään edistämään hyvää elämää. Useammat teoriat osallisuudesta viittaavat siihen, että osallisuus on ihmisten toimintaa ja yhdessä olemista. (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto- Tokoi 2017, 9.)

Laitilan (2010) väitöskirja käsitteli asiakkaan osallisuutta mielenterveys- ja päihdetyössä. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata asiakkaan osallisuutta ja asiakaslähtöisyyttä mielenterveys- ja päihdetyössä asiakkaan ja työntekijän näkökulmasta. Tavoitteena oli muodostaa asiakkaiden ja työntekijöiden käsityksistä kuvausmalleja. Tutkimustiedon perusteella tavoitteena oli kehittää mielenterveys- ja päihdetyön asiakkaiden osallisuutta. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, ja aineisto analysoitiin sisällönanalyysinä. Aineisto

kerättiin haastattelemalla kohderyhmää ja aineistoa kertyi 27 kappaletta. Tutkimuksen kohderyhmänä oli 20-60-vuotiaat mielenterveys- tai päihdepotilaat sekä heidän kanssaan työskennelleet hoitotyöntekijät. Tutkimus osoitti, että mielenterveyspalveluiden käyttäjillä koettiin olevan hyvä asiantuntijuus siihen, millaisia palveluita tulisi tarjota sekä mitä parannettavaa ja muutettavaa olisi. Kohderyhmä koki, että heidän kokemustensa kautta pystyttäisiin kehittämään palveluita esimerkiksi erilaisia kyselyjä apuna käyttäen. Tutkimuksesta nousi myös esiin, että kuntoutujat olisivat valmiita kehitystyöhön yhdessä ammattilaisen kanssa. Tutkimuksesta nousi esiin myös kohderyhmän kokemus siitä, ettei heidän mielipiteitään aina kuultu tai he kokivat, ettei heidän mielipiteitään aina hyödynnetty. Tutkimuksesta ilmeni, että mielenterveys- ja päihdekuntoutujien halu osallistua vaihteli, koska mielenterveyssairauksiin ja päihderiippuvuuksiin liittyy häpeää ja leimaantumista, mikä vähentää halua osallistua vertaistapaamisiin. Jotkut myös kokivat, että mielipiteiden julkittaminen vaati rohkeutta, jota heiltä itseltään ei löytynyt tarpeeksi. (Laitila 2010, 61, 69-73, 77, 86-87, 92-94.)

Euroopan Unionin rahoittaessa hankkeita, hankkeilla on velvollisuus arvioida omaa toimintaansa, panosta, toimenpiteiden tehokkuutta, tuotoksia ja vaikutuksia (Virtanen 2000, 155). Projekti voi onnistua yhdellä osa-alueella ja epäonnistua toisella. Aikataulu- ja kustannustavoitteiden saavuttaminen on helppo todeta, koska näitä pystytään mittaamaan. Laatua ja sisältöä on hankala mitata. Sisältö- ja laatuavoitteet ovat riippuvaisia arvostuksesta ja tavoitteiden saavuttaminen määritellään hankkeen ulkopuolella. Hanke voi tuottaa lopputuotteen, joka ei kuitenkaan vastaa käyttäjän toivetta. (Ruuska 2001, 33.) Hankkeen arviointi voi perustua hankkeen lähtökohtiin, jolloin arvioidaan, onko hankkeen tavoitteet palvelleet kohderyhmää, onko tehtävä ja tavoitteet tunnistettu oikein sekä ollaanko tavoitteissa yksimielisiä. Arvioinnissa tulisi arvioida myös hankkeen toimintaa. Toimintaa arvioidessa arvioidaan hankkeen ryhmätyöskentelyä, viestintää sekä asiakkaan ja sidosryhmien tyytyväisyyttä. Hankkeita arvioidessa tulisi arvioida myös hankkeen edistymistä ja aikataulua sekä arvioida hankkeen taloutta, johon sisältyy hankkeen budjetti, kustannukset ja rahoitukset. Hankkeen tuotosta arvioidessa tulisi arvioida tavoitteiden ja strategisten hyötyjen toteutumista sekä arvioida lopputuotteen hyväksymistä tai hyödynnettävyyttä. Lisäksi hankkeissa tulisi arvioida oppimista. (Kymäläinen ym. 2016, 56.)

2.1 TUKEE! -hankkeen kohderyhmä

Hankkeen kohderyhmänä on 16-25-vuotiaat nuoret, joilla on neuropsykiatrisia tai mielenterveydellisiä pulmia (Kahala sähköposti 29.8.2018). Nuoret ovat ohjautuneet hankkeeseen mukaan oman ohjaajansa kautta. Hankkeen alussa TUKEE! -hanke oli käynyt kertomassa muutamissa yksiköissä hankkeesta, sen tavoitteista ja nuorten mahdollisuuksista osallistua hankkeen järjestämiin työpajailtapäiviin. Myös tällä tavoin työpajoihin ohjautui nuoria. (Kahala sähköposti 28.11.2018.)

Neuropsykiatrisella häiriöllä tarkoitetaan neurokognitiivisten toimintojen poikkeavuutta sekä käyttäytymisen ja tunnesäätelyn ongelmia (Parikka, Halonen-Malliarakis, Puustjärvi 2017, 10). Neuropsykiatrisissa häiriöissä aivojen osa-alueet, hermorataverkostot, toimivat puutteellisesti. Hermorataverkostot säätelevät keskittymistä, tunnetiloja, impulsiivisuutta, aktiivisuutta, motivaatiota ja sosiaalista käyttäytymistä. (Parikka ym. 2017, 11.)

Neuropsykiatriset häiriöt jaetaan kehityksellisiin ja hankittuihin häiriöihin. Kehitykselliset neuropsykiatriset häiriöt alkavat usein lapsuudessa, jossa ensimmäiset oireet ovat havaittavissa jo varhaislapsuudessa. Mahdollisia merkkejä neuropsykiatrisesta häiriöstä saattavat olla lapsen puheen- tai motorisen kehityksen viivästyneisyys. Kehityksellisiin neuropsykiatrisiin häiriöihin kuuluvat ADHD, Autismin kirjon häiriöt ja Tourette. Neuropsykiatrisiin häiriöihin liittyvät muun muassa toiminnan ohjauksen ongelmat, jotka näkyvät ihmisen kykynä suunnitella ja toteuttaa toimintoja. Toiminnanohjauksen ongelmat näkyvät myös sosiaalisten suhteiden muodostamisessa ja suhteiden ylläpitämisessä. Hankitulla neuropsykiatrisella häiriöllä tarkoitetaan neuropsykiatrista häiriötä, joka on tullut sairauden seurauksena. (Parikka ym. 2017, 10-14.)

ADHD (attention- deficit /hyperactivity disorder) tarkoittaa aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriötä. Viime vuosien aikana ICD-10:n tautiluokituksen mukaan diagnosoitujen ADHD-potilaiden määrä on kasvanut. Häiriötä on diagnosoitu enemmän pojilla kuin tytöillä. Maailman laajuisesti ADHD:tä on arvioitu lapsilla ja nuorilla esiintyvän 5,3 prosenttia. (Korkeila ym. 2011, 206; Terveyskirjaston www-sivut 2018.) ADD on ADHD:n yksi muodoista, jolla tarkoitetaan tarkkaavaisuuden

häiriötä ilman ylivilkkautta (ADHD tutuksi www-sivut 2018). Aiemmin on uskottu, että ADHD- oireet väistyvät lapsen aikuistuesssa, mutta uusien tutkimusten mukaan jopa 70 prosentilla diagnosoidulla lapsilla jatkuu ADHD-oireet aikuisuuteen saakka. Suomessa on arvioitu olevan jopa 170 000 ADHD-piirteistä aikuista, joilla vain osalla on ADHD-diagnoosi. (Virta & Salakari 2012, 16.)

Tarkkaavaisuushäiriön syitä on tutkittu ja tutkimukset ovat osoittaneet, että perimän ja ympäritekijöiden vuorovaikutuksella on merkitystä. Yhtenä syynä tarkkaavaisuushäiriön syntyyn on liitetty dopamiini-4—reseptorigeenin monimuotoisuuteen, jossa kyseinen geenimuutos välittää puutteellista dopamiinivastetta. (Korkeila ym. 2011, 207.) Dopamiini on hermojärjestelmän välittäjäaine, joka tunnetaan mielihyvän tuottajana. Sen tehtävänä on aktivoida ja rajoittaa aivojen aktiivisuutta. (Mielen ihmeet www-sivut 2018.) Tutkimukset ovat osoittaneet myös, että ADHD:n syntyyn vaikuttavat lapsen alhainen syntymäpaino, äidin raskauden aikainen päihteiden käyttö ja stressi sekä synnytyksestä aiheutuneet vammat. Varhaislapsuuden aikainen lapsen laiminlyönti ei kuitenkaan aiheuta ADHD:tä, mutta laiminlyönnin on kuitenkin todettu lisäävän monihäiriöisyyttä ja heikentävän lapsen toimintakykyä. (Korkeila ym. 2011, 207.)

ADHD-henkilölle haasteita saattaa olla kognitiivisissa toiminnoissa, joilla tarkoitetaan tiedonkäsittelyn toimintoja. Kognitiivisilla toiminnoilla tarkoitetaan tarkkaavaisuutta, toiminnanohjausta, muistia, päättelyä, hahmottamista, kirjoittamista ja lukemista. Tarkkaavaisuudella on kolme osa-aluetta; tarkkaavaisuuden suuntaaminen, tarkkaavaisuuden ylläpitäminen sekä tarkkaavuuden joustava siirtäminen. Lisäksi vaikeuksia voi olla emotionaalisella eli tunne-elämän puolella. (Virta & Salakari 2012, 25.)

Tarkkaavaisuuden suuntaamisella tarkoitetaan kykyä keskittää tarkkaavaisuus johonkin tiettyyn kohteeseen. Tarkkaavaisuuden suuntaaminen jaetaan kahteen osaa; tahdonalaiseen ja tahattomaan. Tahdonalaista tarkkaavaisuuden suuntaamista tapahtuu silloin, kun ihminen huomaa jotakin mielenkiintoista ja kiinnittää siihen huomionsa. Tahatonta tarkkaavaisuuden suuntaamista tapahtuu silloin, kun ihminen esimerkiksi kuulee viereisessä ravintolapöydässä tutun nimen ja hänen huomionsa kiinnittyy automaattisesti kuuntelemaan keskustelua. Tarkkaavaisuuden ylläpitämisellä

tarkoitetaan ihmisen kykyä pitää huomio kohteessa. Tarkkaavaisuuden ylläpitämisestä käytetään useimmin tutumpaa ja arkisempaa sanaa, keskittyminen. Tarkkaavuuden joustavalla siirtämisellä tarkoitetaan huomion siirtämistä kahden eri kohteen välillä. Esimerkiksi opiskelija voi kyetä kuuntelemaan opettajan luentoa, mutta samalla hän kykenee kuiskaamaan vierustoverille nopeasti asiansa, jonka jälkeen opiskelija kykenee jatkamaan opettajan luennon kuuntelua. ADHD-henkilöillä saattaa olla useilla tarkkaavaisuuden tasoilla ongelmia. (Virta & Salakari 2012, 25.)

Toiminnanohjauksellisilla toiminnoilla tarkoitetaan ihmisen kykyä suunnitella ja toteuttaa toimintoja. Toiminnanohjaus koostuu monesta osatekijästä ja taidoista, joita tarvitaan silloin kun ihminen pyrkii toiminnoillaan kohti tavoitetta. Toiminnanohjaus koostuu tarkkaavaisuudesta, aloitekyvystä, työmuistista, päättelykyvystä sekä kyvystä hillitä ja muuttaa toimintaansa. Toiminnan ohjauksen vaikeudet ilmenevät usein epäloogisena käytöksenä, asioiden kesken jättämisenä, arjen hallinnan vaikeutena, vaikeutena huolehtia omaisuudestaan sekä ongelmat saattavat näkyä myös sosiaalisessa kanssakäymisessä. (Parikka ym. 2017, 12-14; Virta & Salakari 2012, 28.)

Tunne-elämän ja sosiaalisen kanssakäymisen haasteet näkyvät ADHD-henkilöllä siten, että henkilö voi ystäväystyä nopeasti, mutta ystävyssuhteet saattavat kuihtua nopeastikin. Samoin voi käydä ihastumisen ja rakkauden tunteiden kanssa: nopea rakastuminen, mutta rakastumisen tunne sammuu yhä nopeasti kuin alkoikin. ADHD-henkilö saattaa kokea myös voimakkaita tunnereaktioita ja hänen mielialansa saattavat vaihdella laidasta laitaan, niin että muilla ihmisillä on vaikeuksia pysyä mielialojen tai tunteiden mukana. ADHD- henkilön on vaikeaa tunnistaa sanatonta viestintää. Henkilö voi tulkita väärin toista ihmistä, tämän kasvojen ilmeitä ja eleitä. ADHD-henkilö arvostaakin suoria ilmauksia, koska hänen on vaikeaa ymmärtää hienovaraisia ilmauksia. Useimmilla ADHD-henkilöillä on itsetunto-ongelmia sekä heidän on vaikea sietää stressiä elämässään. (Virta & Salakari 2012, 30.)

Murrosikä voi olla ADHD-nuorelle vaikea. Nuori saattaa ajautua huonoon seuraan ja ensimmäiset päihdekokeilut voivat tulla ajankohtaisiksi murrosiässä. Nuoruusvaihe on monelle erityisnuorelle eräänlainen käännekohta, jossa valinnoilla on merkitystä. Peruskoulun päättyminen ja omasta elämästä vastuun ottaminen lisääntyy nuoruusiässä ja tässä kohtaa nuoren elinkaarta on mahdollista, että nuori jättäytyy joko

tahallisesti tai tahattomasti koulutuksen ja työelämän parista, jolloin syrjäytyminen alkaa. (Juusola 2012, 34.)

Aspergerin oireyhtymä, AS, on autismin kirjoon kuuluva neurobiologinen häiriö (Tani, Grönfors & Timonen 2011, 216). Autismin kirjoon kuuluvat Aspergerin oireyhtymän lisäksi Rettin oireyhtymä, laaja-alainen kehityshäiriö, autismi ja disintegratiivinen kehityshäiriö (Vienonen 2018, 2). Aspergerin oireyhtymä voidaan jakaa kolmeen tyyppiin: aktiiviset ja erikoiset, passiiviset ja ystävälliset sekä eristäytyvät (Juusola 2012, 53).

Aspergerin oireyhtymään liittyy monenlaisia erityispiirteitä. Jo varhaislapsuudesta asti Asperger-lapsella saattaa olla jokin erityinen mielenkiinnon kohde, joka näyttäytyy vahvasti arkielämässä. Mielenkiinnon kohteet saattavat olla pysyviä, mutta usein ne vaihtuvat kehitystason mukaan. Nämä mielikohteet tuottavat Asperger-henkilölle mielihyvää, iloa ja onnellisuuden tunteita. Mielenkiinnon kohteista Asperger-henkilö voisi puhua loputtomiin. Asperger-henkilö saattaa olla kömpelö sosiaalisissa- sekä motorisissa taidoissa. Myös kaavamainen toiminta liittyy Aspergerin oireyhtymän erityispiirteisiin. AS-henkilöille säännöt ja niiden noudattaminen ovat tärkeitä ja Asperger-henkilö käsittää asiat sanatarkasti. Asperger-henkilöllä saattaa esiintyä aistien yli- tai aliherkkyyttä. Aistikokemukset, kuten äänien kuuleminen, kivun tunteminen, tuoksujen, lämpötilan ja kosketuksen kokeminen saattavat aiheuttaa Asperger-henkilölle ahdistuneisuutta ja aistiminen saattaa aiheuttaa heille jopa fyysistä kipua. Aspergerin oireyhtymä vaikuttaa moneen elämän osa-alueeseen. Ongelmien laatu ja vaikeusaste kuitenkin ovat yksilöllisiä ja tuen tarve usein muuttuu elämäntilanteen myötä. Erityisesti tukea Asperger-henkilö voi tarvita erilaisissa elämän käännekohdissa, kuten lapsuudenkodista omaan kotiin muuttaessa tai opiskelu- tai työelämän alkaessa. (Autismiliiton www-sivut 2018; Juusola 2012, 52; Tani ym. 2011, 222.)

Ikonen (1998) kuvaa myös kolmea Aspergerin Asperger-tyyppiä. Eristäytyvät elävät omissa oloissaan ja heidän on vaikea sopeutua muiden ihmisten kanssa elämään. He tarvitsevat kuitenkin jatkuvaa huolenpitoa ja apua sekä ympäristön muokkaamista heidän tarpeisiinsa. Eristäytyvien kielelliset valmiudet ovat vähäiset. Heille kaikki arkipäivän muutokset ovat vaikeita ja muutokset saavat heidät pois tolaltaan.

Passiiviset omaavat paremmat kanssakäymisen taidot kuin eristäytyvät. Heillä on kykyä oppia, hallita käyttäytymistään ja kommunikoida ympäristönsä kanssa ja he kykenevät vuorovaikutukseen, kun heidän erilaaisuutensa ja tarpeensa ymmärretään. Muutostilanteet ovat tällekin ryhmälle vaikeita ymmärtää. Aktiiviset ja erikoiset ovat ryhmä, jota on vaikea mieltää autisteiksi ja heidät sekoitetaan usein muihin potilasryhmiin, kuten psyykkisesti sairaisiin. Heidän ongelmansa ovat lievempiä kuin kahden edellisen ryhmän. Heidän käytöksensä vaikuttavat itsekeskeisiltä, estottomilta ja saattavat aiheuttaa käytöksellään hämmennystä. Tunnusomaista on, etteivät he tunnista sosiaalisen kanssakäymisen kirjoitettuja ja kirjoittamattomia sääntöjä. (Ikonen 1998, 56-57.)

Aspergerin liitännäissairaudet ovat samoja kuin muissakin neuropsykiatrisissa häiriöissä. Kliiniset kokemukset ja useimmat tutkimukset viittaavat siihen, että autismin kirjoon liittyy psyykkisiä sairauksia (Nylander 2011, 43). Masennus on psyykkisistä sairauksista yleisin. Masennus voi aiheutua neuropsykiatrisen heikosta itsetunnosta, yksinäisyydestä, sosiaalisten suhteiden epäonnistumisista ja muiden ihmisten kielteisistä palautteista (Juusola 2012, 93.) Nylander (2011) korostaa, että Asperger-henkilöillä on suurentunut riski itsetuhoiseen käyttäytymiseen. Tämä tulisi huomioida Asperger-henkilöiden kanssa hoitotyössä. (Nylander 2011, 43.)

Cassidy, Bradley, Robinsson, Alisson, McHugh & Baron-Cohen (2014) tutkivat vuosina 2008-2013 Cambridgen yliopistossa Asperger-aikuisten itsemurha-ajatuksia, itsemurhan suunnittelua ja sen toteuttamisajatuksia. Tutkimus toteutettiin kohorttitutkimuksena. Tutkimukseen osallistui yhteensä 374 aikuista, joista miehiä oli 256 ja naisia 118. Tutkimus osoitti, että Asperger-henkilöillä itsetuhoisia ajatuksia on huomattavasti enemmän kuin verrokkiryhmään verraten. Jo Asperger-lasten on havaittu omaavan itsemurha-ajattelua 14 prosenttia enemmän kuin lapsilla, joilla ei Asperger-piirteitä ole. Tutkimus osoitti, että kolmanneksella oli taustalla masennus, joista kahdella kolmesta oli ollut itsetuhoisia ajatuksia sekä noin kolmanneksella oli kokemusta itsemurhan suunnittelusta tai taustalla oli itsemurhakokeilu. Tutkimuksesta ilmeni, että Asperger -diagnosoidulla henkilöllä on yhdeksän kertaa korkeampi riski kokea itsemurha-ajatuksia kuin englantilaisella, jolla ei ole Asperger-diagnoosia. (Cassidy, Bradley, Robinsson, Alisson, McHugh & Baron-Cohen 2014, 142-146.)

Touretten oireyhtymä, TS, on lapsuusaikana alkava neuropsykiatrinen häiriö. Sen syntymistä on tutkittu paljon, mutta etiologia on jäänyt vielä paikoitellen epäselväksi. Perintötekijöiden pidetään merkittävänä, mutta geneettinen tausta on monimuotoinen. (Leivonen, Sourander, Voutilainen & Leppämäki 2015.) Tic-oireet eli nykimisoireet ovat Touretten oireyhtymän ensioireita. Tic-oireilla tarkoitetaan sarjallisesti, nopeita, toistuvia ja tahattomia lihaksen liikkeitä tai tarkoituksettomia äännähdyksiä. Tic-oireen laukaisee yleensä "triggeri". Triggeri voi olla sosiaalinen tilanne, jännitys tai stressi. Oireen voi laukaista myös tietyn ärsykkeen näkeminen, kuuleminen tai oireista puhuminen. Nykimisliikkeet esiintyvät usein purkauksina ja jaksottaisina. Liikkeitä tapahtuu pään alueella, erityisesti kasvojen ja ylävartalon seudulla, mutta nykimisliikkeitä voi esiintyä myös koko vartalon alueella. (Parikka ym. 2011, 7, 50-52.) Touretten oireyhtymästä puhutaan vasta silloin, kun tic- oireisto on pahinta laatuaan, eli päivittäistä ja elämänlaatua haittaavaa. Lapsuudessa kuitenkin nykimiset ovat yleisiä. Yleisen arvion mukaan kymmenellä prosentilla lapsilla esiintyy nykimistä. Touretten oireyhtymä on yleisempi pojilla kuin tytöillä ja ensimmäiset oireet ilmenevät 5-8- vuoden iässä. (Rintahaka 2011, 227.)

2.2 TUKEE! -hankkeen osallistavat työpajat

Hanke järjesti kolme työpajailtapäivää syksyn 2018 aikana. Ensimmäisen työpajan aiheena oli seikkailullisuus ja elämyksellisyys nuorten palveluissa. Toisen työpajan aiheena oli neuropsykiatriset ongelmat ohjaustyössä. Syksyn viimeisessä työpajassa aiheena oli pelillisyyden hyödyntäminen nuorten parissa tehtävässä työssä. (Kahala sähköposti 29.8.2018.) Hankkeen työpajapäiviin ilmoitettiin etukäteen nuorten oman kiinnostuksen mukaan. Jokaiseen työpajaan odotettiin 25-30 nuorta. Työpajan toimintoihin osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen. (Kahala sähköposti 28.11.2018.)

2.2.1 Seikkailullisuus ja elämyksellisyys nuorten palveluissa

TUKEE! -hankkeen ensimmäinen työpaja järjestettiin 13.9.2018 Kokemäen Palojärvellä. Iltapäivän aikana nuoret ohjaajineen pääsivät kokeilemaan pienryhmissä korikiipeilyä, melontaa, tarkkuusammuntaa ja ratsastusta. Iltapäivän aikana ruokailut

hoidettiin luonnon helmassa, makkaraa ja tikkupullia paistaen sekä nuotiolla nokipannukahvia keittäen. (Kahala sähköposti 10.9.2018.) Seikkailulliseen ja elämykselliseen iltapäivään osallistui seitsemän nuorta (Kahala sähköposti 5.2.2019).

Seikkailullisuus ja elämyksellisyys käsitteinä tuottavat erilaisia tulkintoja ja näitä kahta käsitettä on vaikea erotella toisistaan. Elämyspedagogiikka on kuitenkin liitetty vahvasti kasvatukseen ja sosiaaliseen oppimiseen. Näiden käsitteiden rinnalla tulisi puhua seikkailukasvatuksesta ja elämyspedagogiikasta, toiminnallisesta ja kokemuksellisesta oppimisesta, ryhmätoiminnoista ja toiminnallisista menetelmistä. (Pulkamo 2007, 496.) Seikkailukasvatuksen lähtökohtana on vahvistaa nuoren itsetuntoa, vastuullisuutta, aloitteellisuutta sekä sosiaalisia taitoja. (Pulkamo 2007, 496-499.)

Seikkailulliset menetelmät ovat usein fyysisiä toimintoja, jotka antavat ihmiselle liikunnallisia elämyksiä. Seikkailutoimintojen liikunnalliset menetelmät sopivat sellaisillekin ihmisille, jotka eivät koe itseään liikunnalliseksi tai niille, jotka suhtautuvat kielteisesti liikuntaa tai urheilua kohtaan. (Virtanen 2011, 35.) Seikkailullista toimintaa ovat esimerkiksi kiipeily, melonta ja ratsastus. Brittiläisessä ja amerikkalaisessa kirjallisuudessa seikkailullisuus on liitetty ulkona tapahtuviin liikuntamuotoihin, joista käytetään sanaa "Outdoor-pedagogiikka". (Pulkamo 2009, 497.) Viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana kuitenkin anglosaksisissa maissa seikkailukasvatuksen käsite on muotoutunut niin, ettei seikkailullisuus tarkoita automaattisesti vain fyysisiä toimintojen suorittamista vaan seikkailukasvatuksen fyysisiin tehtäviin yhdistyvät myös sosiaalisuus, luovuus sekä emotionaalisuus. (Pulkamo 2009, 498.)

Seikkailullisilla menetelmillä on positiivisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin ja oppimiseen. Seikkailutoimintojen vaikutukset kohdistuvat ihmiseen laajasti, jolla tarkoitetaan sitä, että vaikutukset kohdistuvat tunteisiin, ajatteluun ja koko kehoon. Seikkailullisten toimintojen kautta voidaan käydä läpi pelkoihin ja ongelmiin liittyviä kysymyksiä. Seikkailutoiminnoissa on sallittua tuntea kaikenlaisia tunteita, myöskin kielteisiä tunteita. Tunteiden läpi käyminen voi olla muutosta tuottava asia. (Virtanen 2011, 36-39.)

Karppisen (2005) etnografinen tutkimus toteutettiin peruskoulun erityisluokassa, jossa oppilaiden ikähaarukka oli 10-12-vuotta. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella seikkailu- ja elämyspedagogiikkaa kasvatus- ja oppimisenäkemyksenä sekä tarkastella kyseisten toimintojen toimivuutta vaihtoehtoisena työskentelytapana. Tutkimuksen tarkoituksena oli myös tutkia oppilaiden omia käsityksiä siitä, miten he kehittyivät seikkailullisten toimintojen myötä. Tutkimuksen aineisto kerättiin lukuvuoden aikana kuudelta (n=6) erityistä tukea vaativalta oppilaalta. Aineistoa kerättiin eri menetelmiä käyttäen. Pääsääntöiset aineiston keruutavat olivat havainnoimalla, havaintoihin perustuvat muistiinpanot ja haastattelut. Karppinen kuvaa seikkailutoimintaa kokonaisvaltaiseksi kokemukseksi, joka herättelee fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia taitoja. Karppisen mukaan kokonaisvaltaisen toiminnon käsitettä tukee myös se, että seikkailutoiminnassa ihmisen monet aistitoiminnot ovat aktiivisesti käytössä. Seikkailukasvatus soveltuu hyvin erityislasten opetukseen ja ohjaukseen, koska seikkailutoiminta on aktiivista. Osallistujat kokivat, että seikkailutoiminnan kautta he oppivat käyttämään paremmin aistejaan ja pitämään huolta luokkakaveristaan. Seikkailullisen lukuvuoden aikana luokan yhteishenki parantui ja luokasta tuli tiiviimpi yhteisö. Karppisen väitöskirjasta ilmenee, että seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikasta hyötyi jokainen tutkimukseen osallistunut oppilas. Seikkailulliset menetelmät koettiin hauskempina oppimistapoina kuin perinteinen paikallaan istuminen ja opiskelu. Seikkailullisuuden tuottama vaaran tunteet ja epävarmuuden tunteet koettiin hyviksi asioiksi. Seikkailuprosessi koettiin yhteisölliseksi tapahtumaksi ja opittiin huolehtimaan itsestään sekä muista ihmisistä. Tutkimuksesta myös ilmeni, että seikkailukasvatuksen myötä oppilaiden omien voimavarojen tunnistaminen ja henkinen kestävyys lisääntyi. Oppilaat kokivat myös itsetuntonsa vahvistuneen seikkailutoiminnan myötä. (Karppinen 2005, 20, 89, 149.)

Mustonen (2008) tutki pro gradututkielmassaan hevostoiminnan vaikutuksia erityistä tukea vaativien lasten ja nuorten kuntoutustyössä. Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia hevostoiminnan merkitystä erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kuntoutustyössä. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisella tutkimusotteella. Kvalitatiiviseen tutkimukseen osallistui kahdeksan (n=8) sosiaalipedagogista ohjaajaa, joilla oli kokemusta hevostoiminnasta. Tuloksista ilmeni, että hevostoiminta tuottaa lapselle ja nuorelle elämyksiä. Hevostoiminnan elämyksellisyys näkyi

luonnossa liikkumisena ja hevosen kanssa toimimisena. Tutkimuksen mukaan hevostoiminnan peruselementteinä voidaan pitää yhteisöllisyyttä, toiminnallisuutta ja elämyksellisyyttä. Hevostoiminnan avulla voidaan ehkäistä syrjäytymistä tehokkaasti sekä tukea nuoren vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Elämysten kautta lasten ja nuorten itseluottamus parantui ja antoivat kokemuksia siitä, miten tiukastakin tilanteesta voidaan selvitä. Sosiaalipedagogisten ohjaajien mukaan hevostoiminnan avulla oli luontevampaa kohdata erityistä tukea nuori. Ohjaajat kokivat myös, että hevostoiminta tuottaa aistiärsyksiä, joiden kautta on helpompi irrottautua muusta elämästä ja keskittyä vain siihen hetkeen, jonka kuntoutuja viettää hevosen kanssa. Hevostoiminnan katsottiin myös vahvistavan lapsen ja nuoren itseluottamusta sekä toiminnan opettavan huolehtimaan itsestä ja muista ihmisistä. (Mustonen 2008, 7, 33, 38-51.)

Jokiniemi (2016) tutki myös hevostoiminnan ja elämyksellisyyden yhteyttä. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata lasten ja nuorten kokemuksia hevostoiminnasta ja miten hevostoiminta koetaan elämyksiä tuottavana menetelmänä. Tutkimus toteutettiin haastattelemalla kahdeksaa (n=8) 9-22-vuotiaita lapsia tai nuoria. Tutkimus osoitti, että hevostoiminnalla on paljon positiivisia vaikutuksia lapsen ja nuoren elämään. Jokiniemen (2016) tutkimuksesta nousee esiin luonnon tuottama elämyksellinen kokemus. Jokiniemi viittaaakin, ettei elämystoimintaan aina tarvita hevosta, vaan jo luonnossa oleskelu synnyttää elämyksiä lapsessa ja nuoressa. Tutkimus osoitti, että hevostoiminnan katsottiin kehittävän ratsastustaidon lisäksi psyykkisiin tekijöihin liittyviä asioita, kuten minäkuvan kehittymistä, sosiaalisia taitoja, elämän hallintaa ja toiminnan ohjausta. (Jokiniemi 2016, 43,59.)

Jokiniemen (2016) sekä Mustosen (2008) tutkimusten tulokset olivat yhteneväisiä siinä, että luonto ja luonnossa oleskelu koettiin elämyksellisenä. (Jokiniemi 2016, 43; Mustonen 2008, 43). Luonnossa tapahtuvat yksinkertaiset seikkailutoiminnot lisäävät intoa tarttua asioihin ja lisäävät psyykkistä tasapainoa (Virtanen 2011, 39). Suhde luontoon kehittyy aitoja luontokokemuksia tarjoamalla. Luontoretki tuottaa elämyksiä ja seikkailullisuutta. Luonnossa liikkuminen myös edesauttaa myönteistä suhtautumista luontoon. (Saloranta 2010, 165.)

Heikkinen & Pitkänen (2010) toteuttivat toiminnallisessa opinnäytetyössään elämykselliseen oppimiseen perustuvia ryhmätoimintoja masennuspotilaiden kuntoutumiseen. Projektin tarkoituksena oli kokeilla elämyksellisten menetelmien käyttöä ryhmätilanteissa ja projektin tavoitteena oli kehittää mielenterveyskuntoutujien ryhmätoimintaa. Ryhmään osallistui neljä (n=4) kuntoutujaa ja ryhmä kokoontui kevään 2009 aikana seitsemän kertaa. Jokaisella kokoontumiskerralla oli oman teemansa ja teemoihin liittyi harjoitteita, joiden tarkoitus oli vahvistaa mielenterveyskuntoutujan minäkuvaa, tuen vastaanottamista ja ryhmätyöskentelytaitoja. Ryhmätoiminnot koettiin vertaistuellisena ja ryhmä koettiin turvalliseksi, jossa kuntoutajat olivat uskaltaneet keskustella aroistakin asioista. Suurin osa koki, että ryhmän pieni koko oli positiivinen asia, joka edesauttoi turvallisen ja luotettavan ryhmän syntymiselle. Harjoitteet koettiin sopivan haasteellisiksi ja toiminnoiden kautta saatiin kuntoutujien voimavaroja esille. (Heikkinen & Pitkänen 2010, 5-6, 16-23.)

2.2.2 Neuropsykiatriset ongelmat ohjaus- ja hoitotyössä

TUKEE! -hankkeen toinen työpaja järjestettiin 11.10.2018. Työpajassa esiintyi neuropsykiatrinen valmentaja. Työpajapäivän aikana valmentaja opasti, miten arkea tulisi hallita eikä arki muuttuisi kaaokseksi tekemättömien kotitöiden ja hoitamattomien asioiden vuoksi. Työpajassa sanoitettiin neuropsykiatriset haasteet nuoren näkökulmasta (Kahala sähköposti 2.10.2018). Työpajaan osallistui 25 nuorta (Kahala sähköposti 5.2.2019).

Neuropsykiatrisilla haasteilla tarkoitetaan ongelmia, jotka liittyvät käyttäytymiseen, mielialaan, uneen, motoriikkaan ja aistien kokemiseen. Neuropsykiatriset haasteet vaikuttavat arkeen ja elämä voi tuntua haasteiden vuoksi kaoottiselta ja epäjohdonmukaiselta. (Tampereen sosiaali- ja terveystieteiden www-sivut 2019.) Arkisten asioiden oppiminen voi olla hankalaa, koska neuropsykiatrinen henkilö ei välttämättä tiedä, mitä kuuluu tehdä missäkin vaiheessa. Arkisista asioista selviytyminen saattaa vaatia paljon ajattelua ja keskittymistä. (Autismi- ja Aspergerliitto ry 2007, 38-39.) Asioiden suunnitteleminen ja organisointi on

haasteellista, joka hankaloittaa elämää. Tästä syystä koti voi olla siivoton, laskut jäädä maksamatta ja tärkeiden asioiden hoitaminen unohtuu. (Autismi- ja Aspergerliitto ry 2007, 54-57.)

Kirjoittamattomilla säännöillä tarkoitetaan sääntöjä tai tapoja, miten toimimme, kun olemme kanssakäymisessä toisten ihmisten kanssa. Haasteelliseksi voi muodostua se, ettei neuropsykiatrisen häiriön omaava henkilö ymmärrä tai opi näitä kirjoittamattomia sääntöjä, joita muiden ihmisten on helppo oppia ja omaksua. Kirjoittamattomat säännöt ohjaavat ihmistä, miten tilanteissa käyttäydytään tai miten jossakin tilanteessa pitää toimia. Neuropsykiatrisen häiriön omaavalle henkilölle ongelmana voi olla oman vuoron odottaminen, tietämättömyys siitä kenen vuoro on puhua tai kyvyttömyydestä tunnistaa toisen ihmisen tunnetiloja. (Autismi- ja Aspergerliitto ry 2007, 17-18.)

Kelan Oma väylä- hanke käynnistyi vuonna 2013 ja päättyi 2017. Hankkeen tarkoituksena oli kehittää 18-25-vuotiaille neuropsykiatrista häiriötä sairastaville ryhmä- ja yksilökuntoutusmalli. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa nuorten työ- ja opiskelunvalmiuksia, arjenhallintataitoja sekä sosiaalisia taitoja. Kuntoutus oli tarkoitettu neuropsykiatrisen häiriön omaaville nuorille, joilla oli diagnosoitu kehityksellinen neuropsykiatrisen häiriö. Kuntoutukseen osallistui 188 keski-ikänsä 25 -vuotiasta nuorta, joista yli puolet oli työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella. Kolmasosalla osallistuneella oli ongelmia arjen tehtävissä. Hankkeeseen liittyi arviointitutkimus, jonka tavoitteena oli tuottaa tietoa kuntoutusmallien soveltuvuudesta sekä arvioida hankkeen tavoitteiden toteutumista. Tutkimusaineisto kerättiin kolmesti kyselylomakkeella. Tutkimukseen kutsuttiin 220 kuntoutujaa, joista 204 kuntoutujaa suostui vastaamaan ainakin yhteen aineistokeruumenetelmään. Kuntoutujista 199 suostui vastaamaan kyselytutkimukseen, mutta lopulta 188 kuntoutujaa palautti kyselylomakkeen. Kuntoutujista 47 prosentilla oli diagnosoitu ADHD tai ADD ja Aspergerin oireyhtymä 43 prosentilla. Yli puolella kuntoutujista oli myös useita muitakin diagnooseja, joista 35 prosentilla oli diagnoosi, joka liittyi mielialaan ja stressiin. Kuntoutujista melkein kolmasosa koki arjen tavalliset tehtävät, kuten kotityöt, asioiden hoitamisen ja vieraiden ihmisten kanssa keskustelemisen joko erittäin vaikeaksi tai eivät kyenneet lainkaan suoriutumaan tehtävästä. Noin joka neljännellä oli vaikeuksia pitää kiinni sovituista aikatauluista tai tapaamisista. Opiskelevat kuntoutujat arvioivat omia oppimisvalmiuksiaan- ja kykyään erittäin

heikoiksi. Aspergerin oireyhtymä- diagnosoidut arvioivat kykynsä opiskella paremmaksi kuin ADHD tai ADD-diagnoosikuntoutujat. Ominaista oli, että kuntoutujat kokivat eräänlaista toiseuden tunnetta. Lähes puolet kokivat, etteivät kuuluneet mihinkään ryhmään. Kuntoutujista 43 prosenttia koki, etteivät muut ihmiset pitäneet heitä pätevinä. Vastaajista 24 prosenttia ilmoitti, ettei heillä ollut yhtäkään lämmintä ja läheistä suhdetta toisen ihmisen kanssa. Kuntoutujat olivat asettaneet itselleen ja kuntoutusjaksolle tavoitteita. Asperger-kuntoutujat tavoittelivat sosiaalisten taitojen kohentumista, kun taas ADHD tai ADD-kuntoutujat tavoittelivat parempaa toimintakykyä arjessa selviytymiseen ja hallintaan. (Appelqvist-Schmidlechner, Lämsä & Tuulio-Henriksson 2017, 4, 8-19, 26-27.)

2.2.3 Pelillisyyden hyödyntäminen nuorten parissa tehtävässä työssä

Pelillisyyden työpaja oli 29.11.2018. Työpajailtapäivä koostui kolmesta työpajasta, joissa oli mahdollisuus kokeilla erilaisia luovia ja pelillisiä menetelmiä psyykkisen hyvinvoinnin tueksi. Iltapäivän aikana oli mahdollisuus tutustua palikkateatteriin, testata virtuaalitodellisuutta, ideoida spiraalilautapelin digitoinnissa sekä kokeilla liikuntalaattapeliä. (Liite 1) Työpajaan osallistui 29 nuorta (Kahala sähköposti 5.2.2019).

Pelillisyyden yhteydessä tulisi puhua myös leikillisyydestä. Pelillisuus tuo mukanaan elämyksellisyyden ja miellyttävyyden ja se tuo mukanaan myös luovuutta (Hakala 2011). Leikillisuus käsitteenä on moniulotteinen ja sen on katsottu jopa kuvaavan paremmin pelaamisen kautta tapahtuvaa oppimista kuin pelillisyyssanan käyttö (Kangas 2014, 74). Pelillisuus onnistuu, kun ryhmähenki on hyvä ja ryhmän ohjaaja, esimerkiksi asiantuntija ottaa itsekin osaa peliin (Ammattipedan www-sivut 2018). Pelillisuus opettaa ongelmanratkaisutaitoa (Hakala 2011). Pelillisuus tukee mielikuvitusta ja luo elämyksiä, onnistumisia ja haasteita, sekä opettaa käsittelemään näitä tilanteita (Raitio & Hopia 2014, 7). Parhaimmillaan pelillisuus osallistaa ryhmää viemään pelin juonta eteenpäin. Näin ollen pelillisuus tehostaa yhdessä tekemistä, ryhmässä toimimista sekä lisää vuorovaikutustaitoja. (Ammattipedan www-sivut 2018.)

Kinnunen, Lilja & Mäyrä (2018) toteuttivat kvantitatiivisen Pelaajabarometri-tutkimuksen. Aineisto kerättiin samalla tavalla kuin aiempien vuosienkin aineisto eli kyselylomakkeella. Väestörekisterikeskus toimitti otantajoukon (N=5000), joille lähetettiin paperiset kyselylomakkeet. Kyselyyn vastanneille tarjottiin mahdollisuutta vastata myös verkossa verkkolomakkeella. Otantajoukko koostui 10-75-vuotiaista suomalaisista. Vuoden 2018 kokonaisvastausprosentti oli 18,9 prosenttia (n= 946), joista paperisen kyselylomakkeen palautti enemmistö (n=685) ja verkkolomakkeella vastanneita oli 261 henkilöä. Pelaajabarometrin (2018) mukaan suomalaiset pelaavat paljon. Tutkimus osoitti, että suomalaisista 97,8 prosenttia pelaa jotain pelityyppiä ja aktiivisesti pelaavia suomalaisia on 88,1 prosenttia. Aktiivisella pelaamisella tarkoitetaan kerran kuussa tapahtuvaa pelaamista. Ei- digitaalisten pelien pelaajia oli 96,9 prosenttia ja digitaalisia pelejä pelasi 76,1 prosenttia vastanneista. Digitaalista pelaamista tapahtui eniten mobiililaitteilla ja tietokoneilla. Vuoden 2018 tutkimus osoitti, että jo 56,6 prosenttia vastanneista ilmoitti harrastavansa joskus mobiilipelaamista. Vuoteen 2015 verraten mobiilipelaaminen on selvästi lisääntynyt. Vuoden 2018 tutkimuksessa selvitettiin myös VR-laseilla (virtuaalilasit) pelaamista ja tulokset osoittivat, että VR-laseilla tai AR-alustoilla (augmented reality) pelaaminen on vielä harvinaista. Vain 0,8 prosenttia suomalaisista on pelannut joskus näillä. (Kinnunen, Lilja & Mäyrä 2018, 18, 24,31-32,55, 57)

Nopparin (2014) pitkäaikaistutkimus Mobiilimukset, toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Pitkäaikaistutkimuksessa tutkittiin lasten ja nuorten mobiilikäyttämistä ja sen muutoksia. Tutkimuksen kolmas tutkimuskierroksen kohderyhmä koostui neljästä eri ikäryhmästä, jotka asuivat Tampereella tai Vesilahdella. Kohderyhmä koostui yhteensä 45 lapsesta ja nuoresta, jotka olivat 5-, 8-, 11-, 14- vuotiaita. Aineisto kerättiin monilla eri menetelmillä, koska tutkimukseen osallistuneiden ikähaarukka oli laaja ja haluttiin löytää jokaiselle ikätasolle sopiva tapa vastata tutkimukseen. Tutkimuksen metodeina olivat muun muassa teemahaastattelu, mediapäiväkirjat ja mediamaskotit. Vanhempien mielipiteet jakautuivat pelaamisesta ja sen hyödyllisyydestä. Tuloksista ilmeni, että pelaaminen oli muuttunut paljon viimeisten vuosien aikana. Pelaaminen koettiin muuttuneen aktiiviseksi harrastukseksi, joka voi olla myös sosiaalista kanssakäymistä tukevaa. Pelit ovat nykypäivänä enemmässä määrin ryhmäpelejä, joita voidaan pelata internetin välityksellä yhdessä ja reaaliajassa. Kyseiset ryhmäpelit myös opettavat lasta ja nuorta

toimimaan ryhmän jäsenenä ja tekemään päätöksiä yhteisen edun mukaisesti. Pelit koettiin myös palkitsevina, koska lapset ja nuoret kokivat onnistumisen tunteita onnistuessaan pelatessaan pelejä. Pelit tukevat myös lasten ja nuorten luovuutta ja itsensä ilmaisua. Jotkut nuoret kokivat tärkeäksi sen, että saivat muokata pelihahmoaan ja rakentaa pelissä hahmon elämää. (Noppari 2014, 5, 23, 61-68.)

Raition ja Hopian Pelaten terveeks? -projektin (2014) tavoitteena oli kerätä tietoa siitä, miten pelillisyyttä voidaan hyödyntää nuorten ja aikuisten mielenterveyskuntoutujien arjen hallinnassa. Projektiin osallistui yhteensä 44 henkilöä. Kohderyhmä koostui mielenterveyskuntoutujista, heidän omaisistaan, asiantuntijoista ja pelialan kehittäjistä. Aineisto hankittiin ryhmä- ja parihaastatteluista. Haastatteluaineistoa kertyi yhteensä 22 kappaletta. Aineistosta ilmeni, että pelien odotettiin tarjoavan mielekästä tekemistä, joka saisi mielenterveyskuntoutujan ajatuksen pois omasta sairaudestaan. Pelaamisen hyötyinä pidettiin myös itsetunnon vahvistumista sekä pelien odotettiin lisäävän keskittymiskykyä ja muistia. Mielenterveyskuntoutajat odottivat pelien tuovan säännöllisyyttä ja rytmiä elämään. Mielenterveystyössä pelillisyyttä on kuitenkin jo pitkään käytetty hyödyksi potilaiden hoidossa ja kuntoutuksessa. Korttipelit ja erilaiset lautapelit ovat luoneet kontaktin hoitohenkilökunnan ja potilaan välille sekä pelit ovat mahdollistaneet yhdessä tekemisen ilmapiirin ja mahdollistaneet sosiaalisen vuorovaikutuksen pelaajien kesken. (Raitio & Hopia 2014, 6, 13-14.)

Uudet sovellukset tarjoavat uudenlaisia ratkaisuja terveydenhuollon tarpeisiin. Tänä päivänä on saatavilla innostavia vaihtoehtoja terveyden edistämiseen ja terveyden ylläpitämiseen. Hyötypeleiksi kutsutaan sellaisia pelejä, joita pelataan muun vuoksi kuin viihtymisen vuoksi. Hyötypeleillä on aina jokin hyötytavoite, kuten esimerkiksi uuden asian oppiminen tai tiedon omaksuminen. Hyötypelejä pidetään motivoivina ja oppimista tukevinä peleinä, joissa pelaajan onnistuminen lisää pelaajan motivaatiota jatkaa peliä eteenpäin. (Pelikasvattajan käsikirja 2 2019, 147.) Hyötypelien avulla voitaisiin hallita mielenterveyskuntoutujien arkea, mutta tutkimustietoa aiheesta on kuitenkin saatavilla vähän (Raitio & Hopia 2014, 6).

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää TUKEE! -hankkeen työpajoihin osallistuneiden nuorten kokemuksia työpajapäivästä. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa TUKEE! -hankkeelle siitä, miten nuoret kokivat työpajat ja työpajojen toiminnallisuuden sekä mitä hankkeen tulisi huomioida jatkossa työpajapäiviä järjestäessä. Nuorten palaute on tärkeää, koska palautteen avulla voidaan kehittää uudenlaisia palveluita neuropsykiatrisen häiriön omaaville ja mielenterveydellisen tuen tarpeessa oleville nuorille. TUKEE! -hanke voi käyttää tuottamaani tietoa arvioidessaan hankkeen onnistumista. (Kahala sähköposti 12.12.2018.)

Opinnäytetyön kolme tutkimustehtävää ovat;

1. Miten nuoret kokivat elämysiltapäivän?
2. Miten nuoret kokivat neuropsykiatriset haasteet- työpajan?
3. Miten nuoret kokivat pelillisuuspajan toiminnot?

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Tämä opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Hoitotieteessä kvalitatiivista menetelmää on käytetty vasta 1980-luvulta lähtien, vaikka menetelmä on lähtöisin jo 1800-luvulta (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 49). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on, että tutkimuksessa kuvataan todellista elämää tai tutkimuksen katsotaan liittyvän ihmisen uskomuksiin, asenteisiin sekä käytöksen muutoksiin (Kankkunen ym. 2009, 49). Kvalitatiivista tutkimusta tulisi pääsääntöisesti käyttää silloin, kun ilmiö on vieras tai silloin kun pyritään saamaan vastaus kysymykseen ja selittämään vierasta ilmiötä. Kvalitatiivinen tutkimus ei pyri yleistämään, toisin kuin kvantitatiivinen tutkimus. (Kankkunen 2017, 32.) Vilka (2015) kuvaa laadullisen tutkimuksen tavoitetta siten, että laadullinen tutkimus tavoittelee ihmisten kuvauksia koetusta todellisuudesta (Vilka 2015, 118).

Kanasen (2017) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen avulla on mahdollista saada tutkittavasta ilmiöstä syvälinen näkemys, mutta tutkimustulosten käyttötarkoitus määrittää kuitenkin näkemyksen syvällisyyden (Kananen 2017, 33). Kvalitatiivista tutkimusta voidaan kutsua myös ymmärtäväksi tutkimukseksi, koska tutkimuksessa pyritään ymmärtämään ja selittämään ilmiöitä (Tuomi & Sarajarvi 2009, 28). Kvalitatiiviseen tutkimukseen sisältyy aina kysymys, joka edellyttää tutkijalta täsmentämistä. Kvalitatiivista tutkimusta tehdessä tulisi tutkijan pohtia sitä, tutkitaanko kokemuksiin vai käsityksiin liittyviä kysymyksiä. Käsitysten ja kokemusten eroavaisuutena voidaan pitää sitä, että kokemukset ovat aina ihmisen omakohtaisia ja ainutlaatuisia, kun taas käsitykset voivat olla jonkin yhteisön tyypillisiä tapoja. (Vilkkä 2015, 118.) ”Kvalitatiivista tutkimusta voidaan pitää tutkimusten äitinä” (Kananen 2017, 33).

Opinnäytetyön aihe saatiin elokuussa 2018. Aiheen valinnan jälkeen aloitettiin muodostamaan käsitystä aiheen teoriasta ja etsittiin aiheen keskeisempiin käsityksiin liittyviä tutkimuksia. Syksyn 2018 aikana opinnäytetyöntekijä osallistui myös kahteen TUKEE! -hankkeen työpajailtapäivään. Hanketyöntekijät olivat suunnitelleet ja laatineet palautelomakkeen valmiiksi syksyn aikana. Hanke otti myös vastuun palautteen keräämisestä. Hanke luovutti nuorten palautteet opinnäytetyöntekijälle 4.12.2018. Tutkimussuunnitelma hyväksyttiin tammikuussa 2019, jonka jälkeen opinnäytetyön tekijä allekirjoitti sopimuksen opinnäytetyön teosta TUKEE! -hankkeen pääkoordinaattorin, opinnäytetyön ohjaajan kanssa sekä Satakunnan ammattikorkeakoulun kanssa (Liite 2).

4.1 Aineiston keruu

Kvalitatiivisen tutkimuksen tutkimustehtävät ratkaistaan kerätyn aineiston avulla. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineistoina ovat dokumentit, teemahaastattelut, haastattelut ja havainnoinnit. Kvalitatiiviselle tutkimukselle ominaista on, että aineiston keruu ja aineiston analyysivaihe vuorottelevat tai tapahtuvat samanaikaisesti. Aineistoa on mahdollista kerätä moneen eri kertaan, jotta saadaan täydennettyä aiemmin tehtyä analyysiä tai etsitään vastauksia uusiin kysymyksiin, jotka ovat nousseet esiin aineistoa analysoidessa. (Kananen 2017, 67, 132-133.) Avoimet

kysymykset antavat tutkittavalle vapauden ilmaista omia tuntemuksiaan, asenteita sekä selventää omaa käyttäytymistään. (Hirsijärvi ym. 2009, 193.)

TUKEE! -hanke keräsi tutkimusaineiston suunnittelemallaan palautelomakkeella. Palautelomake koostui neljästä avoimesta kysymyksestä. Palautekyselyn avoimet kysymykset olivat; *minusta helppoa ja kivaa, minusta oli tärkeää, minusta oli vaikeata ja turhaa* sekä *minusta oli ärsyttävää* (Liite 3). TUKEE! -hankkeen palautekysely kuului kontrolloituun, informoituun kyselyyn, koska kysely jaettiin henkilökohtaisesti tutkittavalle ja samalla annettiin nuorelle tietoa palautteen antamisesta, sen tärkeydestä ja vapaaehtoisuudesta sekä palautteen käytöstä hankkeessa. Palautetta kerättiin syksyn 2018 aikana. Palautelomake jaettiin jokaiselle työpajassa mukana olleelle. Palautetta pyydettiin aina työpajatoiminnan päätteeksi ja palautelomake kerättiin nuorilta takaisin palautteen annon jälkeen. Palautteen antajan tuli merkitä lomakkeeseen, oliko vastaaja nuori vaiko neuropsykiatristen häiriöiden kanssa työskentelevä ammattilainen, esimerkiksi nuoren ohjaaja tai tukihenkilö. Tällä tavoin saatiin jaoteltua palautteet oikeisiin ryhmiin, sen mukaan oliko palautteen antaja nuori tai nuoren kanssa työskentelevä asiantuntija. (Kahala henkilökohtainen tiedonanto 13.9.2018).

4.2 Aineiston käsittely ja analysointi

Kvalitatiivisen aineiston perusanalysointimenetelmä on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysin etuna on, että sen avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta. Kvalitatiivista tutkimusta tehdessä on huomioitava, että aineistosta saattaa nousta esiin mielenkiintoisia ilmiöitä. Aineistosta tulisi kuitenkin rajata tarkka ilmiö, jota tutkitaan syvällisemmin. Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävät ohjaavat tunnistamaan sen, mistä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91-92.) Sisällönanalyysi voi olla induktiivista tai deduktiivista analyysia. Induktiivisella sisällönanalyysilla tarkoitetaan sanojen luokittelua teoreettisten merkitysten perusteella. Induktiivista sisällönanalyysia tulisi käyttää silloin kun aiempi tieto aiheesta on hajanaista tai sitä ei ole. Induktiivisessa sisällönanalyysissa analyysiyksikkö voi olla sana tai lause. Analyysiyksikkö määritetään tutkimustehtävien ja aineiston ohjaamina. Analyysi etenee vaiheittain. Vaiheisiin

kuuluu pelkistäminen, ryhmittely ja abstrahointi. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013,167.)

Opinnäytetyön aineisto analysoitiin induktiivisesti. Analyysivaihe aloitettiin tammikuussa 2019, jolloin aluksi silmäiltiin kaikki palautteet, jonka jälkeen jokainen palaute luettiin huolellisesti läpi. Työpajakohtaiset palautteet ryhmiteltiin omiin ryhmiin, jotka viittasivat samoihin asioihin. Lukiessani palautelomakkeita tein lomakkeisiin alustavia huomioita huomiokynällä, jotta huomioisin yhteneväiset palautteet. Lukemisen jälkeen palautteet kirjoitettiin sanatarkasti tietokoneella taulukkoon. Analyysin pelkistämisvaiheessa alkuperäiset ilmaukset pelkistettiin eli kirjallisesta palautteesta pudotettiin ylimääräiset ilmaukset pois ja jätettiin opinnäytetyölle oleellinen tieto. Lisäksi pelkistetyt ilmaukset taulukoitiin vielä erikseen aineiston tulkinnan helpottamiseksi (Liite 4). Aineiston ryhmittelyn vaiheessa pelkistetyt palautteet luokiteltiin palautteen teeman mukaan alaluokkiin, yläluokkiin ja lopulta jaettiin pääluokkiin. Taulukoiden avulla nousi selvästi palautteista nousevat teemat, joiden mukaan aineiston analyysi tehtiin. Joissakin palautelomakkeissa oli käytetty vain yhtä sanaa palautteenannossa, joten taulukointivaiheessa yksittäinen sana muutettiin kokonaiseksi lauseeksi palautelomakkeen avointa kysymystä apuna käyttäen. Esimerkiksi palautteessa, jossa oli käytetty yksittäistä sanaa tikkupulla, muodostettiin palautteesta lause: Minusta vaikeata ja turhaa oli tikkupulla. Analyysin abstrahointi vaiheessa tarkistettiin vielä, saadaanko analyysin tuloksilla vastauksia tutkimusongelmiin sekä muodostettiin teoreettisia käsitteitä.

5 TULOKSET

TUKEE! -hankkeessa työskentelevät työntekijät keräsivät palautetta työpajaan osallistuvilta 16-25-vuotiailta nuorilta. Kohderyhmä koostui neuropsykiatrisista sekä mielenterveydellisen tuen tarpeessa olevista nuorista. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää nuorten näkökulmasta, miten nuoret kokivat hankkeen järjestämät työpajailtapäivät. Kyselylomakkeita jaettiin nuorille syksyn aikana yhteensä 61 kappaletta. Palautetta saatiin 29 kappaletta. Vastausprosentti oli 48 prosenttia.

Vastausprosenttiin vaikuttavia tekijöitä saattoivat olla nuorten neuropsykiatriset haasteet, kuten kielelliset ongelmat tai palautteen antoon keskittyminen. Palautetta pyydettiin aina työpajapäivän päätteeksi, jolloin nuorilla saattoi olla jo kiire toiseen paikkaan. Työpajoista saatu palautteiden määrä vaihteli, koska työpajoissa oli jokaisella kerralla eri määrä osallistujia. Ensimmäisestä työpajasta oli saatu neljältä nuorelta palautetta, toisesta työpajasta palautteita oli saatu 15 kappaletta ja kolmannesta työpajasta palautelomakkeita oli kerätty kymmenen kappaletta. Palautelomakkeista hylättiin kolme palautelomaketta, koska palautetta ei oltu annettu kuin emojiilla, lomakkeen kaikkiin kysymyksiin oli vastattu vain viivalla sekä yhdessä palautelomakkeen vastauksista ei saatu luotettavasti selvää palautteen antajan mahdollisen huonon suomenkielentaidon vuoksi.

5.1 Seikkailullisuus ja elämyksellisyys nuorten palveluissa

Ensimmäisestä työpajasta palautetta antoi 57 prosenttia nuorista. Jokainen nuori oli tuonut julki mikä työpajassa oli helppoa ja kivaa. Kolme nuorta olivat vastanneet, minkä kokivat työpajassa tärkeäksi. Kolme nuorta olivat jättäneet vastaamatta kysymykseen mikä koettiin ärsyttäväksi. Kaksi nuorta olivat vastanneet kysymykseen, mikä koettiin vaikeaksi ja turhaksi. Nuorten palautteista nousi kolme keskeistä käsitettä (kuvio 1).

Kolme nuorta (n=3) kokivat työpajaan osallistuneiden yhteishengen positiivisena asiana. Yksi nuorista (n=1) kertoi, että oli helppoa tottua ihmisiin ja ryhmään. Yksi nuorista (n=1) kertoi, että ryhmän jäsenet vaikuttivat kaikki kivoilta ja päivä oli ollut nuoren mielestä mukava.

” Tänään oli tosi kiva päivä ja kaikki olivat ihan mukavia ”

” Minusta oli helppoa ja kivaa tottua porukkaan ”

” Minusta oli tärkeää yhteishenki ”

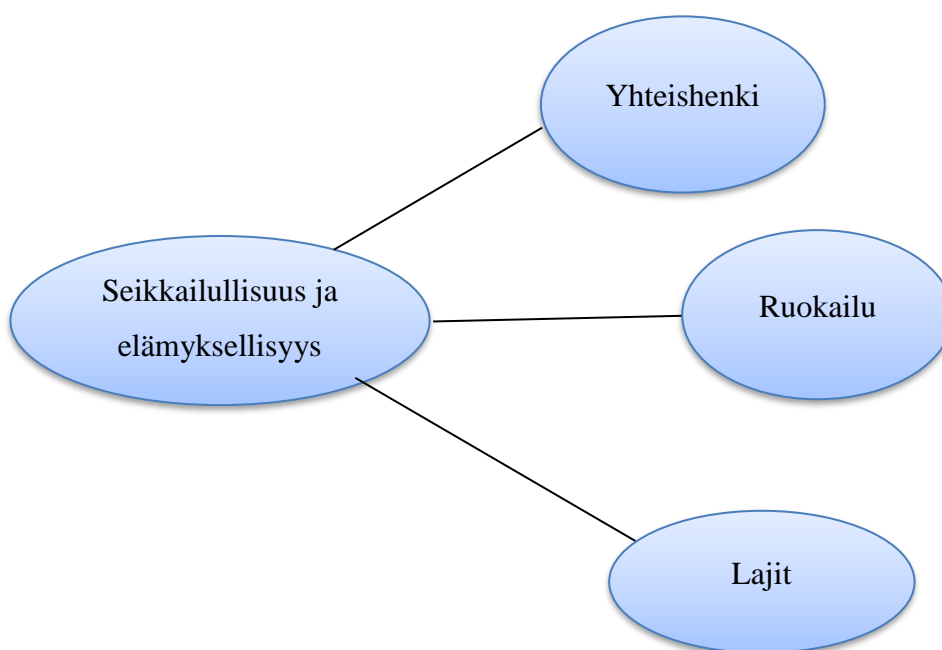
Kolme nuorta (n=3) kokivat, että työpajapäivän seikkailulliset ja elämykselliset toiminnot olivat helppoja ja kivoja tai ne koettiin tärkeiksi. Yhdessä

palautelomakkeessa (n=1) koettiin tärkeäksi se, että toimintoja sai suorittaa itsenäisesti ja sai kokeilla uusia lajeja. Yksi nuorista (n=1) koki ratsastamisen vaikeaksi ja turhaksi. Yhdessä (n=1) palautelomakkeessa tikkupullan paistaminen oli koettu vaikeaksi, turhaksi ja ärsyttäväksi. Kaksi nuorta (n=2) kuitenkin koki, että ruokailu oli hoidettu hyvin.

” Minusta oli helppoa ja kivaa se, että sai kokeilla kaikkea uutta ”

” Minusta helppoa ja kivaa oli osallistua ja lajit ”

” Minusta helppoa ja kivaa oli ratsastus ”

Keskeisimmät käsitteet, kuvio 1.

5.2 Neuropsykiatriset ongelmat ohjaus- ja hoitotyössä

TUKEE! -hankkeen toisesta työpajasta palautetta saatiin 15 nuorelta. Palautteista nousi viisi keskeistä käsitettä (Kuvio 2). Lähes kaikki (n=13) nuoret kokivat työpajan aiheen tai esityksen mielenkiintoiseksi ja tärkeäksi. Yksi nuorista (n=1) koki tullessaan ymmärretyksi ja hyväksytyksi. Kaksi nuorta (n=2) kokivat samaistumisen tunteita. Yksi nuorista (n=1) piti tärkeänä esityksen dialogisuutta ja koki, että esitystä oli helppoa seurata ja oppia aiheesta diasarjan avulla. Yhdessä palautteessa (n=1) kuvattiin neuropsykiatrista valmentajaa mukavana, joka puhui selkeästi ja sai tuotua

esitykseen hauskuuttakin. Vain yksi nuorista (n=1) koki aiheen turhaksi. Suurin osa nuorista (n=11) koki aiheen tärkeäksi, mutta yksi nuori (n=1) ilmaisi kokeneensa, että aihe oli tarkoitettu nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille.

” Kaikki oli hyvin ja hän puhui selkeästi ja hauskasti. Oli mukava ”

” Minusta tärkeää oli kaikki, mitä selitettiin ”

” Minusta tärkeää oli dialogisuus ”

” Minusta ärsyttävää oli, kun tuli käsitys, että luento oli tarkoitettu ammattilaisille ”

Vaikka esitys ja aihe koettiin tärkeäksi, nuoret (n=5) kokivat kuitenkin työpajapäivän olleen ajallisesti pitkä ja istumista olleen liikaa.

” Liian paljon istuttiin ja esitys oli liian pitkä ”

” Ärsyttävää oli liika istuminen ja vain yksi tauko ”

” Minusta oli ärsyttävää istua neljä tuntia putkeen ”

Nuoret (n=5) kokivat myös saavansa työpajan esityksestä apua ja tietoa siitä, miten arkea voidaan hallita paremmin ja millaisia stressin hallintakeinoja on olemassa. Esityksen myötä esiin nousseet apukeinot ja esimerkit koettiin tärkeiksi.

” Minusta tärkeää oli tietää, miten itse voi vähentää stressiä ”

” Minusta tärkeää oli kuulla stressin hallinnasta ”

” Minusta tärkeää oli rentoutumiskeinot, kuulla erilaisia ratkaisuja esim. kalenterin käyttö ja kuulla mitä neipsyt tarvitsevat rentoutuakseen ”

Yksi (n=1) nuorista koki, että oli tärkeää käydä läpi hyvinvoinnin peruspilareita ja tietoisuuden lisääminen erilaisista ihmisistä. Nuori koki myös, että oli hyvä antaa tietoa siitä, millaisia erilaisia tapoja on purkaa stressiä.

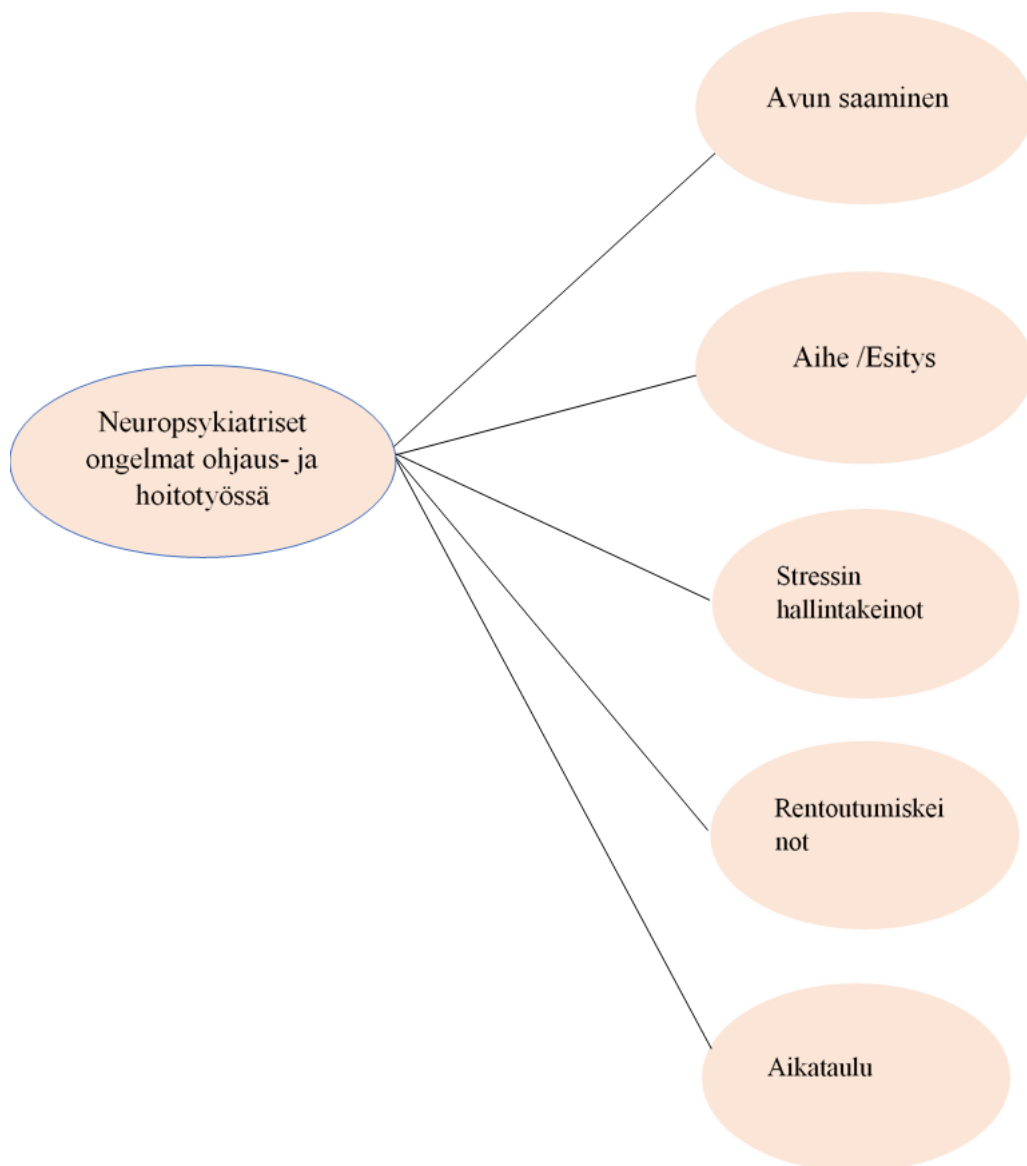
” Minusta tärkeää oli tietoisuus erilaisista ihmisistä, tavat purkaa stressiä ... ”

Nuorista kolme (n=3) koki hyväksi asiaksi sen, että saivat kokeilla työpajapäivän aikana rentoutumis- ja stressin hallintamenetelmiä.

” Minusta oli helppoa ja kivaa kokeilla erilaisia stressiin hallintaan liittyviä menetelmiä”

” Minusta helppoa ja kivaa oli kokeilla eri rentoutumiskeinoja”

” Minusta helppoa ja kivaa oli rentoutumisvälineet, hieronta ym.”

Keskeisimmät käsitteet, kuvio 2

5.3 Pelillisyyden hyödyntäminen nuorten parissa tehtävässä työssä

Pelillisyyden työpajasta palautetta saatiin kymmeneltä (n=10) työpajaan osallistuneelta nuorelta. Työpajasta nousi viisi keskeistä käsitettä. Työpajan aihe jakoi nuorten mielipiteet. Osa nuorista koki aiheen ja rap-artistin luennon tärkeäksi, osa nuorista koki, että luento oli pitkä ja siihen sisältyi liikaa puhetta. Yksi nuorista (n=1) koki, että oli hyvä asia, että sai apua mieltä painaviin kysymyksiin. Yhdestä palautteesta (n=1) ilmeni, että aikaa olisi voinut olla tässä työpajassa enemmän kuin mitä sitä oli.

” Rappärin luento oli kiinnostava ”

” B., puhu ensi kerralla lyhyemmin ”

” Oli ehkä hiukan tylsää välillä, mutta ihan kivaa oli ”

Lähes kaikki nuoret (n=8) kokivat positiivisena asiana sen, että saivat kokeilla työpajassa uusia asioita. Erityisesti VR-lasien kokeileminen koettiin kivaksi (n=3).

” Minusta helppoa ja kivaa oli kokeilla uusia asioita avoimin mielin ”

” Minusta tärkeää oli VR-lasit ja liikunta ”

Pelien pelaaminen oli monen (n=3) mielestä hyvä asia ja yksi nuorista luonnehti Spiral-pelin pelaamista terapeutiksi kokemukseksi. Eräs nuorista koki työpajassa pelaamaansa peliä niin hyväksi, että ostaisi sen itselleen, jos se mahdollista olisi.

” Minusta tärkeää oli Spiral-peli terapeutisessa mielessä ”

” Minusta helppoa ja kivaa oli videopeli, jossa oli se karhu. Ostaisin pelin, jos voisin. ”

” Minusta helppoa ja kivaa oli pelata erilaisia pelejä ”

Yksi nuorista (n=1) koki kuitenkin, että pelien säännöt ja pelin idea olivat turhan vaikeita. Nuori kritisoi sitä, että pelin perusidea perustui pisteiden keräämiseen.

” Minusta ärsyttävää oli pelien perusidean perustuminen pisteiden keräämiseen ja virheiden seurauksena koituvat rangaistukset ja niiden tasot ”

Palikkapaja jakoi selvästi nuorten mielipiteitä, koska osa nuorista (n=3) oli kokenut palikkapajan mielenkiintoiseksi ja tärkeäksi.

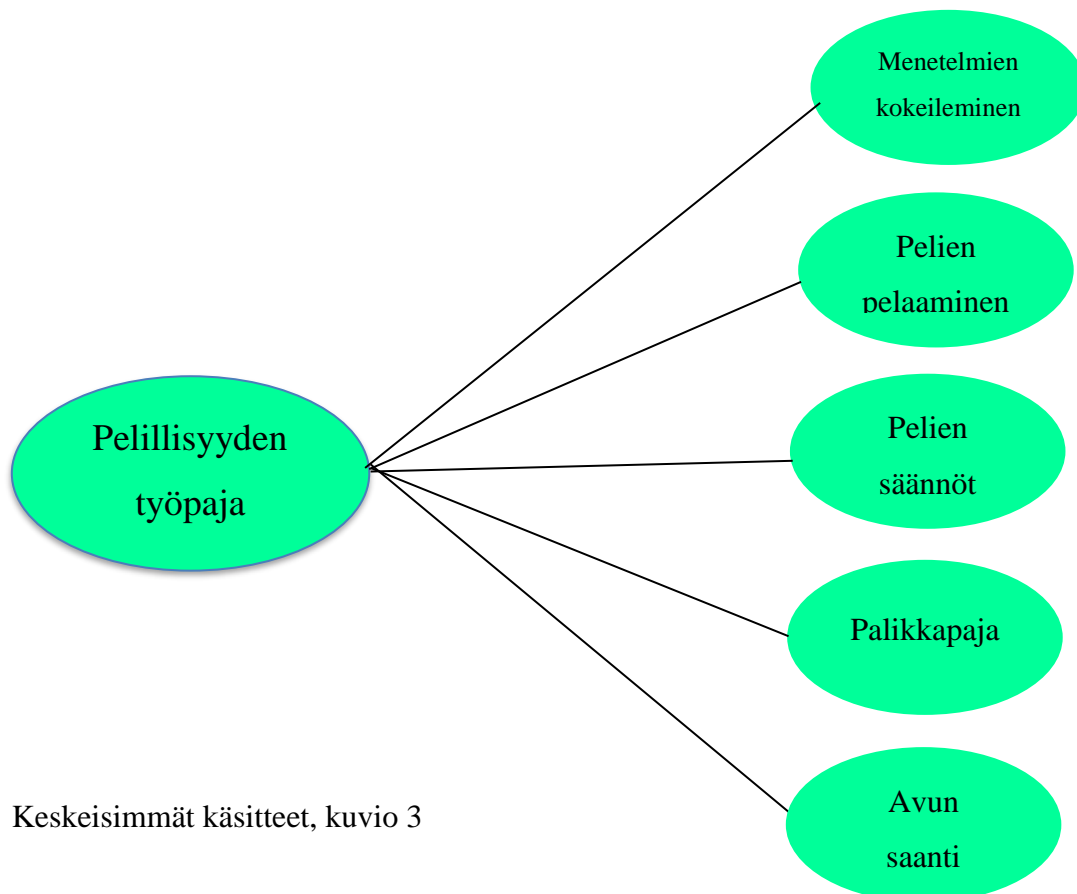
” Minusta oli tärkeää palikoilla esitetty esitys. Olen etuoikeutettu kuin sain seurata sitä ilmaiseksi. ”

” Minusta oli helppoa ja kivaa palikoiden kanssa luovuuden käyttäminen sekä palikkaesityksen seuraaminen ”

” Minusta helppoa ja kivaa oli palikkatehtävät ”

Osa nuorista (n=2) kokivat palikkapajan turhaksi, vaikeaksi ja ärsyttäväksikin. Eräässä palautteessa palautteenantaja kertoi kokeneensa myötähäpeää esityksen aikana.

” Minusta vaikeaa ja turhaa oli palikkaluento. Myötähäpeä ”

Keskeisimmät käsitteet, kuvio 3

6 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää TUKEE! -hankkeen työpajoihin osallistuneiden nuorten kokemuksia työpajoista ja työpajoissa esillä olleista menetelmistä. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa TUKEE! -hankkeelle siitä, miten nuoret kokivat työpajat ja työpajojen toiminnallisuuden sekä mitä hankkeen tulisi huomioida jatkossa työpajapäiviä järjestäessä. Nuorilta saatu palaute oli tärkeää, koska palautteen avulla voidaan kehittää uudenlaisia palveluita neuropsykiatrisen häiriön omaaville ja mielenterveydellisen tuen tarpeessa oleville nuorille. TUKEE! -hanke voi käyttää tuotettua tietoa arvioidessaan hankkeen onnistumista.

6.1 Tulosten tarkastelu

Tutkimusaineisto koostui 29 palautelomakkeesta. Palautelomakkeet olivat ryhmitelty työpajojen mukaan. Ensimmäisestä työpajasta palautelomakkeita palautui neljä kappaletta, toisesta työpajasta palautetta saatiin 15 kappaletta ja syksyn viimeistä työpajasta palautetta saatiin 10 kappaletta. Palautteenantajista ei kerätty tutkimuksen aikana tunnistetietoja, joten vastaajien sukupuoli ja ikä eivät ole tiedossa. Kaiken kaikkiaan palautelomakkeista ilmeni, että nuoret kokivat TUKEE! -hankkeen työpajat positiivisena ja vain harva koki työpajat negatiivisena. Eniten negatiivista palautetta annettiin työpajojen aikataulusta ja ajan käytöstä.

Palautelomakkeen olivat suunnitelleet hanketyöntekijät. Palautelomakkeena toimi neljän avoimen kysymyksen lomake, johon nuori sai antaa päivän päätteeksi vapaasanaisen palautteen työpajasta. Neuropsykiatriset haasteet huomioon ottaen, lomake saattoi olla joillekin nuorille liian haastava täytettäväksi. Kirjallinen ilmaisutaito saattoi monella olla heikko, joka saattoi vaikuttaa nuoren halukkuuteen antaa palautetta tai sitä annettiin vain yhdellä sanalla. Paikoitellen palaute oli suppeaa, joten aineistoa analysoidessa ei välttämättä saatu nostettua kaikkea oleellista tietoa esiin.

Ensimmäinen tutkimustehtävänä oli, miten nuoret kokivat elämysiltapäivän. Työpajaan osallistui valitettavan vähän nuoria. Henkilökohtaisesti koin työpajapäivän kaiken kaikkiaan voimaannuttavana kokemuksena ja onkin sääli, että niin moni iltapäivään ilmoittautunut oli peruuttanut osallistumisensa elämysiltapäivään. Nuorten palautteista ilmeni, että seikkailulliset ja elämykselliset toiminnot koettiin miellyttävinä ja kivoina toimintoina. Vain harva vastanneista koki jonkin seikkailullisen ja elämyksellisen toiminnan negatiivisena. Seikkailullisuus ja elämyksellisyys eivät aina vaadi suuria investointeja tai toimintoja, jotka tuottavat jännityksen tunteita. Seikkailullisuus ja elämyksellisyys voi syntyä aivan pienistäkin asioista, kuten luonnossa oleskelusta tai vaikkapa pulkalla mäen laskusta. Elämyksellisyys ja seikkailullisuus sopii hyvin erityislapsille- ja nuorille, mutta se sopii aivan jokaiselle. Elämispajan ruokailu oli monen nuoren mielestä hoidettu hyvin. Ruokailun onnistumisen kokeminen saattoi liittyä luonnon äärellä ruokailuun ja ruuan valmistamiseen nuotiolla, joka oli itsessään yhtenä elämyksiä tuottavana toimintona. Työpajan positiivisena asiana koettiin ryhmän yhteishenki. Seikkailullisuuden ja elämyksellisyyden työpajassa osallistujia oli vähän, joka saattoi kuitenkin vaikuttaa positiivisesti yhteishengen muodostumiseen. Palautteista ilmeni, että uusien lajien kokeileminen oli nuorten mielestä hyvä asia ja se, että osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen. Yhdessäkään palautteesta ei ilmennyt, että elämysiltapäivän aikataulu olisi koettu pitkäksi tai että nuorten mielestä toimintoihin käytetty aika olisi ollut turhauttavaa. Karppisen (2005) tutkimuksen kanssa yhteneväistä oli, että toiminnalliset muodot koettiin hauskoina toimintoina sekä seikkailutoiminta oli yhteishenkeä kohottavaa toimintaa. Yhteishengen muodostumiseen vaikuttavat varmasti osallistuneiden jako pienryhmiin, jossa jokainen osallistuja uskaltautui kokeilemaan itselleen uusia tai rohkeutta vaativia lajeja. Jokiniemen (2016) tutkimus osoitti, että luonto koetaan elämyksiä tuottavana tekijänä. TUKEE! -hankkeen elämispajaan osallistuneet nuoret eivät palautteissaan kuitenkaan maininneet erikseen luontoa elämyksellisyyden tuottavana tekijänä. Kuitenkin palautteista ilmeni, että iltapäivä oli ollut nuorille hyvä kokemus. Hyvään kokemuksen syntymiseen saattaa vaikuttaa juuri se asia, että iltapäivä vietettiin luonnossa, järven rannalla sekä sää oli suotuisa työpajapäivänä.

Toisena tutkimustehtävänä oli, miten nuoret kokivat työpajan, jonka aiheena oli neuropsykiatriset haasteet. Hankkeen toisesta työpajasta palautetta antoi 15 nuorta.

Palautteista nousi esille, se että toinen työpaja koettiin ajan puitteissa liian pitkäksi. Muutamit nuoret kokivat istumista olleen liian paljon ja työpajan kestäneen liian kauan. Aihe kuitenkin selvästi koettiin tärkeäksi ja neuropsykiatrista valmentajaa kehuttiin mielenkiintoisesta esityksestä. Positiivista oli se, että nuoret huomioivat, että esitys oli osallistava ja nuorilla oli mahdollisuus tuoda aiheeseen omia kokemuksiaan esille. Palautteista ilmeni, että hyvänä asiana pidettiin sitä, että esitys oli vastavuoroinen kuulijan ja esittäjän kanssa. Tärkeää oli myös se, että nuori koki, että hänet ymmärrettiin ja hyväksyttiin sellaisena kuin on. Nuorten palautteista ilmeni, että nuoret kokivat tärkeäksi saada kokeilla työpajassa erilaisia menetelmiä, joita voisi jatkossakin käyttää hyödykseen, jotta jaksaisi psyykkisesti ja fyysisesti paremmin. Tämän työpajan palautteista ilmeni myös, että nuoret kokivat saaneensa tukea ja apua arkeen ja siinä selviytymisessä. Neuropsykiatrisen valmentajan tietämys siitä, miten neuropsykiatristen nuorten kanssa toimitaan, korostui esityksestä hyvin. Esityksen alussa valmentaja korosti, ettei esityksen aikana tarvitse istua paikoillaan ja esityksen aikana nuoret saivat esimerkiksi värittää värityskuvia tai jaloitella luokkatilassa tai sen ulkopuolella. Kehoituksesta huolimatta nuoret eivät uskaltaneet näin toimia. Työpajassa oli paljon osallistujia ja ehkä nuoret arastelivat lähteä liikkumaan luokassa kesken esityksen. Kelan Oma väylän -hankkeen (2017) tuloksista ilmeni, että neuropsykiatriset haasteet näkyvät monissa arjen toiminnoissa ja neuropsykiatrisen häiriön omaavat tuntevat toiseuden tunnetta eivätkä koe kuuluvansa mihinkään ryhmään. Ilmeisesti häiriön tuomat haasteet koetaan myös sellaisiksi, joita voidaan hävetä tai niistä ei haluta muille ihmiselle kertoa. TUKEE! -hankkeen työpajasta saatujen palautteiden kautta, nousi esiin se, että nuoret kokivat tulleen ymmärretyksi ja että heidän arjen haasteita ymmärrettiin. Neuropsykiatrisia haasteita käsittelevässä työpajassa käsiteltiin paljon stressin hallintakeinoja. Nuorten tulevaisuuden ja arjessa selviytymisen kannalta tämä on hyvä asia, koska stressin sietokyky- ja hallinta on useimmilla neuropsykiatrisen häiriön omaavilla puutteellista.

Kolmantena tutkimustehtävänä oli selvittää, miten nuoret kokivat pelillisyysspujan toiminnot. Pelillisyyden työpajan palautteista ilmeni, että nuoret kokevat pelit tärkeiksi ja mieleisiksi toiminnoiksi, kunhan pelin idea oli mielenkiintoinen. Palautteista korostui, että selvästi teknologian hyödyntäminen nuorten ohjaus- ja hoitotyössä on tärkeää. Työpajan palautteista nousi vahvasti esille, minkä nuori koki kiinnostavana ja minkä taas ei. Joidenkin nuorten mielestä työpajassa luovat menetelmät olivat tärkeitä,

kun taas joidenkin mielestä luovuus koettiin turhaksi. Luovuuden tärkeyden kokeminen tietysti liittyy persoonan omaan käsitykseen siitä, kokeeko itsensä luovaksi ihmiseksi. Henkilö, joka kokee olevansa luova, nauttii kun saa käyttää omaa luovuuttaan. Henkilö, joka ei koe olevansa luova, mieltää luovat toiminnot turhiksi eikä saa niistä samanlaista nautintoa kuin luovaihminen saa. Kohderyhmän ikähaarukka oli 16-25-vuotta, joka saattaa myös vaikuttaa palautteiden antamiseen ja tapaan ilmaista mielipiteitään. Kuusitoista vuotias nuori voi olla vaikeassa elämäntilanteessa, koska ikäkauteen kuuluu murrosikä. Nuori voi olla vielä kovin epävarma ja varovainen sen suhteen, uskaltaako heittäytyä erilaisiin toimintoihin mukaan, koska pelkää erottuvansa joukosta. Myös leimaantumisen pelko saattaa huonontaa osallistumista toimintoihin, joita nuori ei koe läheiseksi itselleen. Raition ja Hopian (2014) projektin tuloksista ilmeni, että mielenterveyskuntoutujat kokivat, että pelaaminen vei heidän ajatuksiaan sairauden tunteesta. TUKEE! -hankkeen nuorten palautteista ilmeni, että pelit koettiin pääosin mielekkääksi tekemiseksi, jos pelin idea ja säännöt koettiin hyväksi. Nuorista yksi koki pelin idean ja säännöt turhaksi. Palautteista ei kuitenkaan ilmene, minkälainen tausta palautteen antajalla on. Pelin sääntöjen kokeminen turhaksi, saattaa johtua palautteen antajan neuropsykiatrisesta häiriöstä, kuten ADHD:stä.

Nuoret kokivat saaneensa TUKEE! - hankkeen työpajoista apua ongelmiinsa tai vastauksia kysymyksiinsä. Tämä seikka on erittäin tärkeässä roolissa, kun on kyse erityisnuorten parissa tehtävässä työssä. Silloin hanke on onnistunut luomaan positiivisen ja turvallisen ilmapiirin, kun nuori on uskaltanut esittää kysymyksiä ja kokee tullessa huomioduksi ja hyväksytyksi sellaisena kuin on. Hankkeen järjestämät työpajat voivat olla nuorelle ainoa paikka, jossa on voinut esittää kysymyksiä mieltä askarruttaviin asioihin ja joista on saanut luotettavia vastauksia kysymyksiin ja konkreettista apua. Tämän kaltaisilla positiivisilla kokemuksilla saadaan vahvistettua nuorten itsetuntoa ja se voi olla askel kohti yhteiskunnalliseen osallisuuteen ja vastuun kanton.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa tulisi kriteereinä käyttää uskottavuutta, siirrettävyyttä, riippuvuutta ja vahvistettavuutta. Uskottavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen tulokset ovat esitetty niin selkeästi, että lukija ymmärtää tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset ja miten analyysi on tehty. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2009, 197.)

Luotettavuuden kannalta ongelmaksi nousee se, että kvalitatiivista tutkimusta usein tehdään yksin. Vaarana on, että tutkija tulee sokeaksi omalle tutkimukselleen. Tutkimuskirjallisuudessa tätä kutsutaan holistiseksi harhaluuloksi tai virhepäätelmäksi. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkija on tutkimusprosessin edetessä vakuuttuneempi johtopäätöksistään ja niiden oikeellisuudesta. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2009, 189, 197-198.) Koin aineiston analyysivaiheessa, että aineistoa analysoidessa olisi ollut hyvä, jos olisi analyysin tehnyt toinenkin opiskelija. Toisen opiskelijan kanssa olisi saatu tarkistettua aineistosta nousevat ilmiöt ja teemat ja näin ollen tarkistettua tulosten luotettavuus ja oikeellisuus. Tein opinnäytetyön yksin, joten minun oli luotettava omaan analyysiin ja niihin tuloksiin, jotka analyysin avulla nousivat esiin aineistosta.

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta lisää tarkka selostus siitä, miten aineistoa on analysoitu sekä myös taulukko analyysin etenemisestä. Siirrettävyydellä tarkoitetaan sitä, että tulokset voisivat olla siirrettävissä toiseen kontekstiin eli tutkimusympäristöön. Kvalitatiivisissa tutkimusraporteissa käytetään usein suoria lainauksia tutkimushaastatteluista tai tutkittavien vastauksista. Tällä tavoin pyritään myös osoittamaan tutkimuksen luotettavuus. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2009, 198.) Olen opinnäytetyössäni kuvannut mahdollisemman tarkasti tutkimuksen vaiheita sekä käyttämäni analyysimenetelmää. Kirjallisen selostuksen tueksi laadin myös aineiston analyysin vaiheista. Käytin myös opinnäytetyöraportissani palautelomakkeista suoria lainauksia.

Syksyn 2018 aikana työpajoihin osallistui 61 nuorta, joista 29 antoi hankkeen työpajoista palautetta. Näin ollen tutkimuksen kohderyhmä jäi pieneksi ja vastausprosentiksi muodostui 48 prosenttia. Vastausprosenttiin vaikuttavia tekijöitä

saattoivat olla nuorten henkilökohtainen asenne antaa palautetta tai palautteenannon vaikeaksi kokeminen. Neuropsykiatrisen häiriön omaavilla nuorilla, joilla on toiminnan ohjauksen- ja säätelyn kanssa vaikeuksia, voi palautteen antamiseen keskittyminen olla vaikeaa. Myös kielelliset vaikeudet, eli heikko kirjoitus- tai lukutaito saattoivat heikentää nuorten vastaamishalukkuutta. Palautetta myös pyydettiin työpajan päätteeksi, joten nuorten kiire saattoi olla myös yksi syy, jonka vuoksi palautteiden määrä jäi pieneksi.

6.3 Tutkimuksen eettisyys

Tieteellisen toiminnan ydin on eettisyys. Eettistä toimintaa ohjaavat monenlaiset lait ja ohjeet, joita tulee noudattaa tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Tutkimusetiikka ja sen kehittäminen on keskeisiä asioita hoitotieteessä sekä lääketieteessä, koska tutkimukseen osallistujat ovat ihmisiä. Normatiivinen etiikka pyrkii vastaamaan kysymyksiin oikeista säännöistä, joita tutkimuksissa tulee noudattaa. Tutkimusetiikka jaetaan tieteen sisäiseen ja ulkopuoliseen. Tieteen sisäisellä etiikalla tarkoitetaan tieteenalan luotettavuutta ja todellisuutta. Tieteen sisäiseen etiikkaan liittyy se, että tutkimusaineisto on todellinen eikä aineistoa ole väärennetty. Tieteen ulkoisella etiikalla tarkoitetaan miten ulkopuoliset seikat vaikuttavat tutkimusaiheeseen. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2009, 211-214.)

Tutkimuskäytännöt vaihtelevat eri organisaatioissa, mutta tutkimusta varten anotaan usein tutkimuslupa (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2009, 222). Tätä opinnäytetyötä varten ei anottu tutkimuslupaa, koska opinnäytetyön aineisto kerättiin TUKEE! -hankkeen toimesta, heidän laatimallaan palautelomakkeella. Näin ollen opinnäytetyö perustui valmiiseen aineistoon. Opinnäytetyön toimeksiantajan, opiskelijan, opinnäytetyön ohjaajan ja ammattikorkeakoulun välillä kirjoitettiin opinnäytetyösopimus.

Tutkimukseen osallistuminen liittyy aidosti vapaaehtoisuuteen ja tutkittavan tietoiseen suostumukseen. Lähtökohtana tutkimukseen osallistumiseen on ihmisen itsemääräämisoikeus. Tutkimukseen osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja henkilöllä on mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen. Tutkittavalle tulee

antaa tieto siitä, että hänellä on oikeus kieltäytyä sekä keskeyttää tutkimukseen osallistuminen. Tutkittavalle tulee kertoa, jos tutkimuksesta koituu mahdollisesti jotain haittaa tai etua. Tutkijan on myös kuvattava mihin tarkoitukseen aineistoa kerätään, miten ja milloin tulokset julkaistaan. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2009, 218-219.) TUKEE! -hankkeen jakaessa palautelomakkeita nuorille, heille annettiin henkilökohtaisesti tieto siitä, mihin palautetta tarvittiin, mihin palautetta käytetään sekä nuorille painotettiin että palautteen anto on täysin vapaaehtoista. (Kahala henkilökohtainen tiedonanto 13.9.2018).

Tutkimukseen osallistuneen anonymiteetti on otettava huomioon tutkimustyössä. Anonymiteetilla tarkoitetaan sitä, ettei tutkittavien henkilöllisyyttä paljasteta missään tutkimuksen vaiheessa. Tutkimusaineistoa säilytetään salassa mahdollisesti salasanan takana taikka lukitussa laatikossa. Aineisto tulisi hävittää niin, ettei ulkopuoliset pääse aineistoon käsiksi. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2009, 221.) Tutkimukseen osallistuneiden henkilöllisyyttä on kunnioitettu kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Palautelomakkeessa ei kerätty minkäänlaisia henkilötietoja, joten palautteenantajaa ei ole mahdollista tunnistaa. Hanke luovutti palautteet suljetussa kirjekuoressa ja opinnäytetyöntekijä säilytti palautelomakkeita aluksi lukollisessa laatikossa ja myöhemmin siirsi aineiston tietokoneelle salasanalla suojattuna. Opinnäytetyön Tulokset-luvussa on käytetty alkuperäisilmauksia. Alkuperäisten ilmausten käytössä tulee huomioida myös anonymiteetti. Suositeltavaa on, että alkuperäisilmaukset esitetään raportissa muokattuina. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2009, 198.) Tämän opinnäytetyön alkuperäisilmaukset muokattiin kirjakielelle, jotta vastaajan anonymiteetti säilyi eikä palautteenantajaa tunnistettu murteestaan. Opinnäytetyön valmistuttua nuorten paperiset palautelomakkeet hävitetään paperisilppurilla sekä tietokoneelta poistetaan kaikki tiedostot, joissa käsitellään nuorten antamia palautteita.

6.4 Oman osaamisen kehittyminen

Oman osaamisen ja ammatillisen kasvun näkökulmasta opinnäytetyön aihe lisää omaa tietoisuuttani neuropsykiatrisista häiriöistä sekä siitä, mitä on hanketyö. Tämän opinnäytetyön aiheen tiimoilta olen oppinut neuropsykiatrisista häiriöistä paljon, ymmärtänyt häiriöiden haasteellisuuden sekä häiriön vaikutuksen henkilön elämään,

arkeen ja siinä selviytymisessä. Opinnäytetyöni on saanut minut pohtimaan myös sitä, miten hoitotyötä tulisi kehittää ja millaisiin uusiin ja innovatiivisiin ratkaisuihin tulisi pyrkiä tulevaisuudessa. Suomessa hoitotyö on jatkuvan muutoksen kohteena ja asiakkaita tulisi kuunnella palveluja kehittäessä. TUKEE! -hankkeen työpajoissa käytetyt menetelmät ovat hyviä esimerkkejä siitä, millaisia menetelmiä voitaisiin ottaa käyttöön erilaisten potilasryhmien hoito- ja ohjaustyössä. Opinnäytetyöprosessin aikana huomasin pohtivani mahdollisia hankkeita, joita voisi tulevaisuudessa olla hyödyllistä käynnistää. TUKEE! -hankkeen työpajojen teemat ja menetelmät sopisivat muillekin kohderyhmille ja olisivat sovellettavissa eri-ikäisille henkilöille. Hoitotyön kehittymisen kannalta tulisi huomioida aiempaa enemmän digiaikakauden mahdollisuudet ja huomioiden myös, että mielenterveyshoitotyössä tulisi käyttää hyödyksi pelillisyyttä, seikkailullisuutta ja elämyksellisyyttä aiempaa enemmän.

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin nuorten kokemuksia TUKEE! -hankkeen työpajoista, joita järjestettiin syksyn 2018 aikana. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat hankkeeseen osallistuneet nuoret, joilla oli neuropsykiatrisia haasteita tai olivat mielenterveydellisen tuen tarpeessa. Tutkimusaineistoa kerättiin nuorilta työpajakohtaisesti, palautteen painottuessa nuoren kokemukseen. Jatkotutkimushaasteena voisi olla tutkimus, jossa selvitettäisiin nuorten kokemuksia siitä, miten TUKEE! -hankkeen työpajat vaikuttivat nuoren elämään hankkeen päätyttyä. Olisi mielenkiintoista tietää, kokivat nuoret saaneensa työpajoista apua omaan elämäänsä ja vaikuttiko jokin työpaja erityisesti nuoren valintoihin myöhemmässä vaiheessa.

Tämän opinnäytetyön tutkimusaineisto perustui nuorten kokemuksiin, mutta jatkossa voisi tutkia myös sitä, miten nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset kokivat hankkeen järjestämät työpajat ja niiden toiminnot. Mielenkiintoista olisi myös saada tietää, miten ammattilaiset kokevat, voisiko työpajoissa käytettyjä menetelmiä jalkauttaa hoitotyöhön, millaisia resursseja se vaatisi ja millaisia tuloksia mahdollisesti jalkautuneista toimintatavoista on saatu.

LÄHTEET

Adhd-liiton www-sivut. Viitattu 24.9.2018. www.adhd-liitto.fi

Adhd tutuksi www-sivut. Viitattu 25.9.2018. www.adhdtutuksi.fi

Ammattipedan www-sivut. Viitattu 3.9.2018. <http://www10.edu.fi>

Appelqvist-Schmidlechner, K., Lämsä, R., Tuulio-Henriksson, A. 2017. Oman väylän kulkijat. Kelan nuorisopsykiatrisen kuntoutuksen aloittaneiden nuorten aikuisten psykososiaalinen hyvinvointi. Helsinki. Työpapereita 120/2017. Kela Viitattu 1.10.2018.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/192751/Tyopapereita120.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

Autismi- ja Aspergerliitto ry. 2007. Toimintarajoite- Miten se vaikuttaa elämääsi? Helsinki. Autismi- ja Aspergerliitto ry.

Autismiliiton www-sivut. Viitattu 24.9.2018. www.autismiliitto.fi

Cassidy, S., Bradley, P., Robinsson, J., Allison, C., McHugh, M. & Baron-Cohen, S. 2014. Suicidal ideation and suicide plans or attempts in adults with Asperger's syndrome attending a specialist diagnostic clinic: a clinical cohort study. University of Cambridge. <https://www.thelancet.com/journals/lanpsy/article/PIIS2215-0366%2814%2970248-2/fulltext>

Hakala, J. 2011. Pelillisuus voi parantaa maailmaa. Aikalainen. Tampereen yliopiston tiede- ja kulttuurilehti. Viitattu 3.9.2018. <http://aikalainen.uta.fi>

Hanketulokortti www-sivut. Viitattu 24.9.2018. www.hanketulokortti.fi

Heikkinen, S. & Pitkänen, E. 2010. Elämyksellistä oppimista masennuksesta kuntoutuville- toiminnallisen ryhmän suunnittelu, toteutus ja arviointi. AMK-opinnäytetyö. Savonia ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.1.2019. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/7890/oppari%2017.2.10%202.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. 15. painos. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna. Kirjayhtymä Oy.

Ikonen, O. 1998. Autismi. Teoriasta käytäntöön. Jyväskylä. Atena kustannus Oy.

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto- Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Helsinki. Työpapereita 33/2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Jokiniemi, T. 2016. Tallilla ei voi vaan räjähtää- Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lasten ja nuorten kokemuksissa. Pro gradututkielma. Oulun yliopisto. Viitattu 14.1.2019. <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201611163045.pdf>

- Juusola, M. 2012. Levottomat aivot. ADHD ja Asperger vahvuuksina. Keuruu. Otava.
- Kahala, M. 2018. Syksyn Tukee! -hankkeen työpajat. Vastaanottaja: Tuurala, J. Lähetetty 29.8.2018 klo 12.36. Viitattu 13.1.2019
- Kahala, M. 2018. Lehtori, Satakunnan ammattikorkeakoulu. Pori. Henkilökohtainen tiedonanto 13.9.2018.
- Kahala, M. 2018. 13.9. työpaja. Vastaanottaja: Tuurala, J. Lähetetty 10.9.2018 klo 15.07. Viitattu 13.1.2019.
- Kahala, M. 2018. TUKEE! -hanke muistuttelee pajatoiminnasta! Vastaanottaja: Tuurala, J. Lähetetty 2.10.2018 klo 8.32. Viitattu 13.1.2019.
- Kahala, M. 2018. Huomisen työpaja. Vastaanottaja: Tuurala, J. Lähetetty 28.11.2018 klo 13.50. Viitattu 13.1.2019.
- Kahala, M. 2018. Tutkimussuunnitelmaan liittyen. Vastaanottaja: Tuurala, J. Lähetetty 12.12.2018 klo 20.49. Viitattu 3.1.2019.
- Kahala, M. 2019. Nuorten määrätöyöpajoissa? Vastaanottaja: Tuurala, J. Lähetetty 5.2.2019 klo 9.24. Viitattu 5.2.2019.
- Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kangas, M. 2014. Leikillisyyttä peliin. Näkökulmia leikillisyyteen ja leikilliseen oppimiseen. Teoksessa L. Krokfors, M. Kangas & Kopisto, K. Oppiminen pelissä. Pelit, pelillisuus ja leikillisuus opetuksessa. Tampere. Hansaprint Oy, 74.
- Kankkunen, P.& Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki. WSOYpro Oy.
- Kankkunen, P.& Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki. 3. uud. painos. SanomaPro Oy.
- Karppinen, S. 2005. Seikkailullinen vuosi haastavassa luokassa. Etnografinen tutkimus seikkailu- ja elämyspedagogiikasta. Väitöskirja. Oulun yliopisto. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514277554.pdf>.
- Kinnunen, J., Lilja, P. & Mäyrä, F. 2018. Pelaajabarometri 2018. Monimuotoistuva mobiilipelaaminen. Tampereen yliopisto. Viitattu 18.1.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0870-4>
- Kirkkala, A. 2019. Syrjäytyneiden nuorten määrä laskenut hallituskaudella. Verkkouutiset.fi. Viitattu 7.3.2019. www.verkkouutiset.fi
- Korkeila, J., Leppämäki, S., Niemelä, A.& Virta, M. 2011. Aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriö (ADHD). Teoksessa K. Juva, C. Hublin, H. Kalska, J. Korkeila, M. Sainio, P. Tani & R. Vataja (toim.) Kliinen neuropsykiatria. Helsinki. Duodecim.

Kymäläinen, H-R., Lakkala, M., Carver, E. & Kamppari, K. 2016. Opas projektityöskentelyyn. Tieteestä toimintaa-verkoston julkaisu 2016. Helsinki. Helsingin yliopisto. Viitattu 21.1.2019. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/160099/Opas_projektityöskentelyyn_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laitila, M. 2010. Asiakkaan osallisuus mielenterveys- ja päihdetyössä. Fenomenografinen lähestymistapa. Kuopio. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 20.1.2019. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0224-5/urn_isbn_978-952-61-0224-5.pdf

Leivonen, S., Sourander, A., Voutilainen, A. & Leppämäki, S. 2015. Touretten oireyhtymä- monimuotoinen sairaus, yksilöllinen hoidon tarve. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. Viitattu 28.9.2018. <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2015/11/duo12283>

Me säätiön www-sivut. Viitattu 17.1.2019. www.mesaatio.fi

Mielen ihmeet www-sivut. Viitattu 19.1.2019. www.mielenihmeet.fi

Mielenterveystalon www-sivut. Viitattu 24.9.2018. www.mielenterveystalo.fi

Mustonen, L. 2008. Oletko katsonut hevosta silmiin? Sosiaalipedagoginen hevostoiminta erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kuntoutuksessa. Pro gradututkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 9.1.2019. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/80445/gradu03437.pdf?sequence=1>

Myrskylä, P. 2012. Hukassa-keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Eva analyysi. Viitattu 1.12.2018. <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>

Mäyrä, F.2014. Alkusanat. Teoksessa L. Krokfors, M. Kangas & K. Kopisto (toim.) Oppiminen pelissä. Pelit, pelillisuus ja leikillisuus opetuksessa. Tampere. Hansaprint Oy, 10.

Noppiari, E. 2014. Mobiilimuksut. Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, osa 3. Tampere. Tampereen yliopisto. Viitattu 18.1.2019. <http://www.uta.fi/cmt/index/mobiilimuksut.pdf>

Nordicedun www-sivut. Viitattu 25.9.2018. www.nordicedu.com

Nylander, L.2011. 2 painos. Autismin kirjo aikuisiällä. kysymyksiä ja vastauksia. Autismi- ja Aspergerliitto ry.

Parikka, J., Halonen-Malliarakis, N. & Puustjärvi, A. 2017. Vaikeudesta voimaksi. Neuropsykiatriset häiriöt ja niiden huomioiminen koulussa. Helsinki. Finn Lecture.

Pelikasvattajan käsikirja 2. 2019. Helsinki. Viitattu 18.1.2019. <http://www.pelikasvatus.fi/pelikasvattajankasikirja2.pdf>

Projekti-instituutin www-sivut. Viitattu 21.1.2019. www.projekti-instituutti.fi

Pulkamo, H. 2007. Seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka nuorisotyössä: Vallan väline vai osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen menetelmä? Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki. Nuorisotutkimusseura, 496-516.

Raitio, K. & Hopia, H. 2014. Pelaten terveeks? Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 16.1.2019. https://www.jamk.fi/globalassets/tutkimus-ja-kehitys--research-and-development/tki-projektien-lohkot-ja-tiedostot/pelaten-terveeks/pelaten-terveeks-raportti_lopullinen.pdf

Rintahaka, P. 2011. Touretten oireyhtymä. Teoksessa K. Juva, C. Hublin, H. Kalska, J. Korkeila, M. Sainio, P. Tani & R. Vataja (toim.) Kliinen neuropsykiatria. Helsinki. Duodecim.

Ruuska, K. 2001. Projekti hallintaan. 4.painos. Jyväskylä. Satku.fi

Saloranta, S. 2010. Ympäristökasvatus ja seikkailu- käytännön toteutusta luontokoulussa. Teoksessa T. Latomaa & S. Karppinen (toim.). Seikkaillen elämyksiä II. Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi. Lapin yliopisto, 165.

Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut. Viitattu 6.2.2019. www.samk.fi

Tampereen sosiaali- ja terveystalveluiden www-sivut 2019. Viitattu 19.1.2019. www.tampere.fi

Tani, P., Grönfors S. & Timonen, T. 2011. Aspergerin oireyhtymä ja autismin kirjo. Teoksessa K. Juva, C. Hublin, H. Kalska, J. Korkeila, M. Sainio, P. Tani & R. Vataja (toim.) Kliinen neuropsykiatria. Helsinki. Duodecim.

Terveyskirjaston www-sivut. Viitattu 24.9.2018. www.terveyskirjasto.fi

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vienonen, E. 2018. Autismikirjon ensiopus perheille. 9. uud. painos. Helsinki. Autismi- ja aspergerliitto.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4.painos. Jyväskylä. PS-kustannus.

Virta, M. & Salakari, A. 2012. ADHD-aikuisen selviytymisopus- tutkittua tietoa ja käytännön vinkkejä. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Virtanen, P. 2000. Projektityö. Helsinki. WSOY.

Virtanen, V-M. 2011. Korkeita vuoria ja suuria kokemuksia. Seikkailutoimintaa perhe- ja ryhmäkuntoutuksessa. Helsinki. Mannerheimin Lastensuojeluliiton lasten ja nuorten kuntoutussäätiö.

Mimmosia oli?

Oliks hyvii vai hanurista?

Mitä pitäis kehittää?

Meitä kiinnostaa juuri
Sinun mielipiteesi!

Mukana menossa **Brädi!**

Tervetuloa tutustumaan

Pelin, leikin ja luovien menetelmien pajoihin

to 29.11.2018, klo 12.00–15.30
SAMK-kampus Pori

Pajoissa on mahdollisuus kokeilla ja kehittää erilaisia menetelmiä mielen hyvinvoinnin tueksi.

- 12.00 Brädin päryttävä päivän starttaus
- 12.30 PAJA I: Palikkateatterin maailmassa
- 13.15 Kahvi
- 13.45 PAJA II: Virtuaalitodellisuudessa ja mobiilisovellusten testauksessa
- 14.30 PAJA III: Spiraalilautapeli digitoinnin ideoinnissa sekä Mototiles liikuntalaattapeli kokeilussa
- 15.15 Brädin ja Arki haltuun -hankkeen eväät kotimatalle

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

SAMK / Sopimus opinnäytetyön tekemisestä

Opinnäytetyön tekijä: **Jonna Tuurala**

Opiskelijanumero: **1601813**

Aloitusryhmä: **NHT16SP3B**

Koulutusohjelma: **Hoitotyön koulutusohjelma**

Opinnäytetyötä ohjaavan opettajan nimi, sähköposti, puhelinnumero ja osoite:

Lahtinen, E. puh 044 XXX XXXX
SAMK/ Satakunnankatu 23, PORI
XXXX.XXXXXX(at)samk.fi

Toimeksiantaja, yhteyshenkilön nimi, sähköposti, puhelinnumero, osoite ja **y-tunnus**:

TUKEE!-hanke / Kahala, M. puh. 044 XXX XXXX
SAMK/ Satakunnankatu 23, PORI
XXXX.XXXXXX(at)samk.fi

Opinnäytetyön nimi:

Nuorten kokemukset TUKEE!-hankkeen syksyn 2018 työpajoista

Työn etenemisaikataulu: **Opinnäytetyö valmistuu 5/ 2019 mennessä**

Sopimus perustuu hyväksytyyn tutkimus-/projektisuunnitelmaan.

Tätä sopimusta koskevat erimielisyydet pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti neuvottelemalla osapuolten kesken. Mikäli asiasta ei päästä sopimukseen, erimielisyydet ratkaistaan Satakunnan käräjäoikeudessa.

Tätä sopimusta on laadittu **4** kappaletta, yksi kullekin osapuolelle.

Olemme lukeneet sopimusehdot (sivu 2) ja hyväksymme ne.

Päiväys: **23.1.2019**

Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus, nimike ja nimen selvennys:

Palautettasi tarvitaan! Kirjoita alla oleviin laatikoihin mielipiteesi työpajasta, kiitos!

Minusta oli helppoa ja kivaa:

Minusta oli tärkeää:

Minusta oli vaikeata ja turhaa:

Minusta oli ärsyttävää:

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

LIITE 4

Alkuperäinen	Pelkistetty	Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
<i>Minusta oli helppoa ja kivaa tottua porukkaan</i>	helppoa ja kivaa tottua porukkaa	tutustua ryhmään	ryhmä	YHTEISHENKI
<i>Minusta oli helppoa ja kivaa...Tänään oli tosi kiva päivä ja kaikki olivat ihan mukavii</i>	tosi kiva päivä ja kaikki olivat mukavia	kiva päivä ja kaikki olivat mukavia	ryhmä	YHTEISHENKI
<i>” Minusta tärkeää oli Yhteishenki”</i>	tärkeää oli yhteishenki		ryhmä	YHTEISHENKI

